

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ
ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΩΝ & ΥΠΟΑΝΑΠΤΥΚΤΩΝ
ΧΩΡΩΝ
ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΚΑΡΙΑΡΗ

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΗΓΟΥΜΕΝΙΔΗΣ

2021

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας ικανοποιεί κατά πρώτον μια προσωπική επιθυμία να γνωρίσω εμπειριστατωμένα ότι συνέβαινε και ότι συμβαίνει στις χώρες εκείνες, οι οποίες θεωρούνται ουραγοί των παγκόσμιων εξελίξεων στον τομέα της Υγείας. Η μελέτη του ρόλου που διαδραμάτισαν μέχρι σήμερα και εξακολουθούν να διαδραματίζουν οι αναπτυγμένες χώρες, αποτελεί κατά δεύτερον ένα ισχυρό κίνητρο εμπάθυνας στη διαλεκτική αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, της άνισης κατανομής του πλούτου, αλλά κυρίως των δυσμενών συνθηκών καταπολέμησης επιδημιών, θνησιμότητας και ανθυγιεινών παραγόντων. Η προσέγγιση της έννοιας της αλληλεπίδρασης, η οποία αποτελεί κομβικό σημείο αναφοράς στην παρούσα εργασία, συμβάλλει στην κατανόηση της αμοιβαιότητας που διακρίνει τις σχέσεις μεταξύ των χωρών και διασφαλίζει διαύλους επικοινωνίας και διαλόγου προκειμένου να διευκολυνθεί η παροχή βοήθειας και συνεργασίας.

Η επιλογή του ερευνητικού και συνάμα επεξηγηματικού αυτού θέματος ήταν αποκύημα των παραινέσεων, όπως και των επανειλημμένων συζητήσεων με τον αξιότιμο και ιδιαίτερα σεβαστό καθηγητή και επιμελητή του πονήματος αυτού, στον οποίο ενίοτε εκδήλωνα την επιθυμία για ενεργή συμμετοχή μου στο Ελληνικό Τμήμα των Ιατρών χωρίς Σύνορα.

Πέραν αυτού αισθάνομαι την ανάγκη να συγχαρώ και πρωτίστως να ευχαριστήσω εγκάρδια όλους τους Καθηγητές και τις Καθηγήτριες του Τμήματος της Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Πατρών για την σημαντική και ευεργετική συμβολή τους στη διαρκή και έντονη προσήλωση μου στη διαδικασία της μάθησης και στην πραγμάτωση των στόχων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παροχή βοήθειας, η οποία συχνά αναφέρεται και ως εξωτερική βοήθεια, είναι η πλέον διαδεδομένη μορφή προσφοράς προς τις αναπτυσσόμενες χώρες που βρίσκονται σε ανάγκη. Κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πολύ έντονα το φαινόμενο, ένας αυξημένος αριθμός χωρών να αδυνατεί να καλύψει τις βασικές ανάγκες των πολιτών τους. Ως εκ τούτου, μέσω συνεργασιών με άλλες χώρες που βρίσκονται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση, κυρίως του δυτικού κόσμου, οι αναπτυσσόμενες χώρες καταφέρνουν να εξασφαλίσουν κάποια μέσα για να πετύχουν ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο για τους πληθυσμούς τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις η βοήθεια που αποστέλλεται προς αυτές τις χώρες λαμβάνει τη μορφή ανθρωπιστικής βοήθειας ή αναπτυξιακής βοήθειας, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα που προκύπτουν (ανθρωπιστική βοήθεια) αλλά και οι ρίζες τους (αναπτυξιακή βοήθεια). Οι βασικές ανάγκες των χωρών του Τρίτου Κόσμου, οι οποίες προσπαθούν να βρεθούν σε ρότα ανάπτυξης, είναι η τροφή, η στέγη, η πρόσβαση σε καθαρό νερό και αποχέτευση, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αλλά και η υποστήριξη των πληθυσμών.

Στα πλαίσια οργάνωσης της παρούσας μελέτης επιχειρείται μια ενδελεχής προσέγγιση της έννοιας παροχής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες από τις χώρες του δυτικού πολιτισμού. Με την ολοκλήρωσή της έγινε κατά κάποιο τρόπο σαφές ότι οι κρίσεις που βιώνουν αρκετές χώρες είναι συνεχόμενες και οι ανάγκες τους συνεχώς αυξανόμενες. Ωστόσο, αν και θεωρείται αμφίσημη η αποτελεσματικότητα της ανθρωπιστικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, τα πολυάριθμα παραδείγματα δείχνουν ότι οι οργανισμοί προσφοράς αυτών των προγραμμάτων επιτελούν σημαντικό έργο.

Λέξεις κλειδιά: Εξωτερική Βοήθεια, Ανθρωπιστική Βοήθεια, Δυτικός Πολιτισμός, Αναπτυσσόμενες Χώρες, Χώρες του Τρίτου Κόσμου, Κρίση, Ανάπτυξη, Βοήθεια

ABSTRACT

Assistance, often referred to as external assistance, is the most widespread form of offering to developing countries in need. In recent years, there has been a very strong phenomenon of an increasing number of countries failing to meet the basic needs of their citizens. Therefore, through cooperation with other countries that are in a better economic situation, especially in the western world, developing countries are able to provide some means to achieve a better standard of living for their populations. In some cases, the aid sent to these countries takes the form of humanitarian aid or development aid, thus addressing the problems that arise (humanitarian aid) but also their roots (development aid). The needs that require coverage from Third World countries that are trying to find a growth path are food, housing, access to clean water and sanitation, medical care and support for the population. In the context of the present study, an attempt is made to examine the concept of providing assistance to developing countries from the countries of Western civilization. Upon its completion, it was observed that the crises experienced by several countries are continuous and their needs are constantly increasing. However, while the effectiveness of humanitarian aid to developing countries is considered ambiguous, numerous examples show that the providers of these programs are doing an important job.

Keywords: External Aid, Humanitarian Aid, Western Culture, Developing Countries, Third World Countries, Crisis, Development, Aid

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT	3
ΛΙΣΤΑ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	5
ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I.....	9
Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	9
1.1 Οι θεωρίες εξωτερικής βοήθειας.....	9
1.2 Η πολιτική της εξωτερικής βοήθειας	13
1.3 Οι λόγοι της αναποτελεσματικότητας της εξωτερικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	22
Η ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	22
2.1 Η ανθρωπιστική και η αναπτυξιακή μορφή βοήθειας.....	22
2.2 Ο χώρος της ανθρωπιστικής βοήθειας	27
2.3 Οι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί.....	30
2.4 Υποστήριξη αναπτυσσόμενων χωρών από το δυτικό κόσμο.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III.....	47
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ.....	47
3.1 Ο εθελοντισμός στην παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες.....	47
3.2 Ο ρόλος των νοσηλευτών στην παροχή ανθρωπιστικής και υγειονομικής βοήθειας.....	51
3.3 Παροχή φαρμακευτικής βοήθειας προς τις χώρες του Τρίτου Κόσμου.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.....	56
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	56

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	59
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59

ΛΙΣΤΑ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Θεωρίες εξωτερικής βοήθειας.....	10
Γράφημα 2: Μη κυβερνητικοί οργανισμοί που λειτουργούν στην Ελλάδα.....	33
Γράφημα 3: Τομείς παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας.....	37

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Τύποι μη κυβερνητικών οργανισμών που υπάρχουν σε διεθνές επίπεδο (Balbis, 2001)	32
Πίνακας 2: Οι κυριότεροι διεθνούς φήμης μη κυβερνητικοί οργανισμοί (Balbis, 2001).....	32

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Διανύοντας τον 21^ο αιώνα η παγκόσμια κοινότητα συνεχίζει να έρχεται αντιμέτωπη με περίπλοκες εξελίξεις που συνδυάζονται με πρωτοφανή γεγονότα. Η παγκόσμια οικονομική κρίση οδήγησε στην οικονομική αστάθεια και στην επιβράδυνση της οικονομίας όλων των χωρών. Η κλιματική αλλαγή οδηγεί στην αύξηση της συχνότητας φυσικών καταστροφών ανά τον κόσμο. Εμφύλιοι πόλεμοι και βίαιες συγκρούσεις, κυρίως θρησκευτικές και εθνοτικές συγκρούσεις, επηρεάζουν αρνητικά την παγκόσμια ειρήνη και την ανθρωπιστική ατζέντα. Αυτοί είναι ορισμένοι μόνο λόγοι, για τους οποίους η ανάπτυξη αρκετών χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο επιβραδύνεται, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις συνοδεύεται από ένα διευρυμένο χάσμα ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς πολίτες. Στις ιδιαίτερα ανησυχητικές περιπτώσεις συγκαταλέγεται ένα μεγάλο μέρος των πληθυσμών σε παγκόσμιο επίπεδο, το οποίο να ζει στα όρια της φτώχειας χωρίς πρόσβαση σε τροφή, στέγη, ένδυση, βασική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθαρό νερό, αποχέτευση και εκπαίδευση. Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι η προσφορά εξωτερικής βοήθειας προς τους μειονεκτούντες των αναπτυσσόμενων χωρών αποτελεί πλέον μία αναγκαιότητα.

Σε όλο τον κόσμο έχουν ιδρυθεί οργανώσεις που έχουν ανθρωπιστικό ρόλο με στόχο την προσφορά εξωτερικής βοήθειας με ανθρωπιστικό ή αναπτυξιακό χαρακτήρα για τη βοήθεια των χωρών που έχουν πραγματική ανάγκη. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι σε κάποιες περιπτώσεις χρηματοδοτούνται Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ), των οποίων η συνεισφορά είναι σημαντική στην εφαρμογή των ανθρωπιστικών προγραμμάτων και των προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας. Αυτά τα προγράμματα παροχής βοήθειας έχουν στόχο την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και την αντιμετώπιση κρίσεως σε Χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Για την επίτευξη των στόχων των προγραμμάτων εξωτερικής και ανθρωπιστικής βοήθειας θεωρείται απαραίτητη η συνεργασία εθνικών και διεθνών παραγόντων παροχής βοήθειας. Όπως έχει ήδη σημειωθεί ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων συμβάλλει σημαντικά στη μείωση της φτώχειας, στην προστασία του ατόμου, στην κοινωνική ασφάλεια και στην εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου. Επίσης σε κάθε στάδιο, στο οποίο βρίσκεται ένα πρόγραμμα παροχής βοήθειας προς τις

αναπτυσσόμενες χώρες, κρίνεται αναγκαίο να υπάρχει συνεργασία ανάμεσα στους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς αρμόδιους φορείς.

Ο ρόλος των ανθρωπιστικών οργανώσεων, αλλά κυρίως των μη κυβερνητικών οργανώσεων έχει εδραιωθεί ως ιδιαίτερα επωφελής για τη βελτίωση των συνθηκών ανάπτυξης σε χώρες που επιζητούν μια καλύτερευση της ζωής των πολιτών τους καλύπτοντας τουλάχιστον τις βασικές τους ανάγκες. Τόσο ο ανθρωπισμός όσο και η εθελοντική δράση είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ατόμων που επιθυμούν να απασχοληθούν σε οργανώσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας. Μέσα από στοχευμένες δράσεις και προγράμματα οι οργανώσεις παροχής βοήθειας προσπαθούν να προστατεύσουν τους πληθυσμούς που έχουν ανάγκη μέσα από την προώθηση της ανάπτυξης, την παροχή κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών, την υποστήριξη των ευάλωτων ατόμων, την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των ατόμων εκείνων που πλήττονται από τη φτώχεια.

Στα πλαίσια διερεύνησης της παρούσας μελέτης επιχειρείται η παρουσίαση της προσφοράς βοήθειας από τις χώρες του δυτικού πολιτισμού προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτό μπορεί να συμβαίνει είτε με την παροχή επισιτιστικής βοήθειας, με τη χορήγηση χρημάτων, την κάλυψη των υγειονομικών αναγκών, την προώθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την εύρεση στέγης και την προστασία τους. Με άλλα λόγια είναι σημαντικό να κατανοηθεί το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι χώρες του Τρίτου Κόσμου και η σημασία της εξωτερικής βοήθειας είτε αυτή έχει βραχυπρόθεσμο είτε μακροπρόθεσμο χαρακτήρα. Με την ολοκλήρωση αυτής της μελέτης, ο αναγνώστης θα δύναται να συμεριστεί και να κατανοήσει σε βάθος την πολυπλοκότητα της έννοιας της ανθρωπιστικής κρίσης και τη βαρύτητα που ενέχει η παροχή βοήθειας προς τους πληθυσμούς των χωρών εκείνων, οι οποίες μειονεκτούν όχι αριθμητικά, αλλά πρωτίστως ποιοτικά έναντι των χωρών του δυτικού κόσμου. Τέλος προκειμένου να στοιχειοθετηθεί άρτια η εργασία αυτή έλαβε χώρα μια αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο και σε συγκεκριμένα ηλεκτρονικά περιοδικά. Μετά την εύρεση των πηγών έγκυρης και σχετικής πληροφόρησης, αξιολογήθηκαν και επιλέχθηκαν εκείνες που θα μπορούσαν να στηρίξουν εμπειριστατωμένα τη συγγραφή της μελέτης παρέχοντας ουσιαστικό περιεχόμενο ως προς τη συνάφεια με το παρόν θέμα.

Η δομή αυτής της μελέτης είναι η εξής:

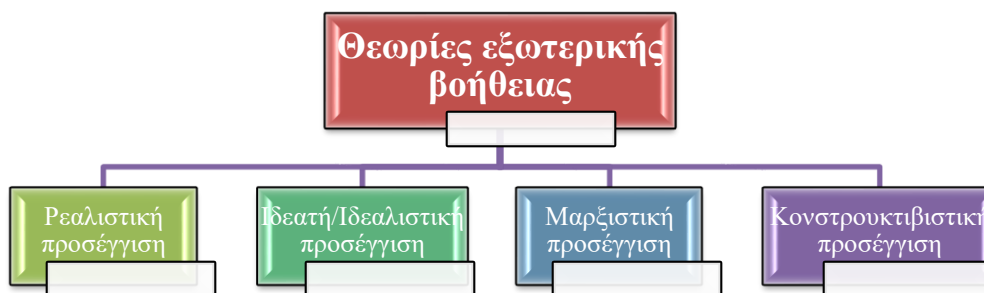
1. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια της εξωτερικής βοήθειας και οι θεωρίες της, ενώ στη συνέχεια αναλύονται οι πολιτικές της και ο τρόπος με τον οποίο η δημοκρατία μπορεί να συμβάλλει προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης των χωρών. Στη συνέχεια παρατίθενται οι λόγοι της αναποτελεσματικότητας της εξωτερικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίοι είναι: η διαφθορά, οι αδύναμες πολιτικές και οι εύθραυστοι θεσμοί των χωρών αποδοχής της βοήθειας.
2. Στο δεύτερο κεφάλαιο διασαφηνίζεται η έννοια της ανθρωπιστικής βοήθειας και συγκεκριμένα πραγματοποιείται ένας διαχωρισμός μεταξύ της ανθρωπιστικής και της αναπτυξιακής βοήθειας, ενώ δίνεται έμφαση στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Προχωρώντας, παρουσιάζεται το περιβάλλον και οι δυνατότητες της ανθρωπιστικής βοήθειας αλλά και η δράση και σημασία των μη κυβερνητικών οργανισμών, όπου αναλύεται η σύσταση και η λειτουργία τους, όπως επίσης και οι τομείς ανθρωπιστικής δράσης. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση ορισμένων παραδειγμάτων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες που βρίσκονται σε κρίση
3. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια της ανθρωπιστικής βοήθειας υγειονομικού χαρακτήρα. Ειδικότερα αναφέρονται πρώτον τα στοιχεία που σχετίζονται με τον εθελοντισμό στην παροχή βοήθειας σε αναπτυσσόμενες χώρες και δεύτερον ο ρόλος των νοσηλευτών στην παροχή ανθρωπιστικής και υγειονομικής βοήθειας και τέλος με την παροχή φαρμακευτικής βοήθειας προς τις χώρες του Τρίτου Κόσμου.
4. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα σημαντικότερα συμπεράσματα στα οποία οδήγησε η συγγραφή της παρούσας μελέτης και ορισμένες προτάσεις για περαιτέρω μελέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

1.1 Οι θεωρίες εξωτερικής βοήθειας

Υπάρχουν διαφορετικές θεωρίες που χρησιμοποιούνται από την ερευνητική κοινότητα αναφορικά με τον προσδιορισμό της εξωτερικής βοήθειας και την επεξήγηση ζητημάτων στον τομέα της παροχής βοήθειας και της ανάπτυξης. Προς το παρόν υπάρχει μία μεγαλύτερη τάση στους κόλπους των ερευνητών να δημιουργήσουν θεωρίες αναφορικά με την εξωτερική βοήθεια χρησιμοποιώντας βασικά παραδείγματα για τις σχέσεις μεταξύ των κρατών. Κατά συνέπεια, αυτοί οι ερευνητές καταβάλλουν προσπάθειες κατανόησης της εξωτερικής βοήθειας υπό το φως των θεωριών των διεθνών σχέσεων (Carbone, 2007). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ‘ρεαλιστικό’ παράδειγμα γίνεται λόγος σε εκείνο, το οποίο αναφέρεται στην εξωτερική βοήθεια ως μέσο ενίσχυσης της εθνικής δύναμης και ασφάλειας της χώρας (στο ρόλο του δωρητή), όπως για παράδειγμα μειώνοντας τους πειρασμούς και τις απειλές των τρομοκρατικών επιθέσεων. Από την άλλη πλευρά ένα ‘ιδεατό’ παράδειγμα είναι εκείνο, σύμφωνα με το οποίο η εξωτερική βοήθεια νοείται ως ανθρωπιστικό κίνητρο και πηγή συνεργασίας μεταξύ των δωρητών και των παραληπτών (Barratt, 2008). Σε συνέχεια αυτών, σύμφωνα με μία ‘μαρξιστική’ προσέγγιση, ως εξωτερική βοήθεια νοείται το μέσο προώθησης της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης και διεύρυνσης των οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των πλούσιων βιομηχανικών κρατών και των φτωχότερων κρατών του Τρίτου Κόσμου που χαρακτηρίζονται ως αναπτυσσόμενες χώρες. Τέλος, σύμφωνα με το ‘κονστρουκτιβιστικό’ παράδειγμα, η εξωτερική βοήθεια αποτελεί την αντανάκλαση του αλτρουισμού και της ηθικής (Lancaster, 2007).

Γράφημα 1: Θεωρίες εξωτερικής βοήθειας

Ο γενικός ρόλος και η συνάφεια της εξωτερικής βοήθειας με τη μορφή των ενισχύσεων αποτυπώνεται σε κάθε μία από αυτές τις θεωρίες, κάνοντας όμως αναφορά στις παραδοχές και στις αντιλήψεις των παραπάνω μελετητών. Ερμηνεύοντας τα προγράμματα παροχής εξωτερικής βοήθειας μέσω του ‘ρεαλιστικού’ πρίσματος, ο δωρητής καθοδηγείται από το εθνικό συμφέρον των κρατών αυτών και των κινήτρων που τους δίνονται, τα οποία είναι πολιτικά και οικονομικά (Lancaster, 2007). Ο βασικός λόγος στήριξης της ερμηνείας αυτής είναι ότι όσο τα κράτη φοβούνται και υποπεύονται το ένα το άλλο σε ένα ενιαίο, διεθνές σύστημα, το οποίο είναι ευάλωτο από τον κίνδυνο της αναρχίας, θέλουν να μεγιστοποιήσουν τη δύναμη, την ασφάλεια και την ευημερία τους. Κάτι τέτοιο πρωτοεμφανίστηκε κατά την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, όπου τα κράτη, ενώ είχαν το ρόλο του δωρητή, ανήκαν σε μία από τις δύο υπερδυνάμεις που υποστήριζαν τις φτωχές χώρες του Τρίτου Κόσμου, οι οποίες με τη σειρά τους ήταν ενταγμένες στο διπολικό αυτό κόσμο. Ωστόσο, με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου συνεχίστηκαν οι αντιπαραθέσεις μεταξύ των υπερδυνάμεων, δηλαδή, των Η.Π.Α. και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι το πολιτικό σκεπτικό για την παροχή εξωτερικής βοήθειας έχασε το νόημά του και οι περισσότερες χώρες στο ρόλο του δωρητή περιόρισαν τα ποσά ενίσχυσης από τους προϋπολογισμούς τους (Carbone, 2007).

Η ασφάλεια ως κίνητρο για τα προγράμματα παροχής εξωτερικής βοήθειας επανεμφανίστηκαν με μεγαλύτερη ένταση μετά την τρομοκρατική επίθεση που δέχτηκαν οι Η.Π.Α. το Σεπτέμβριο του 2001 (Lancaster, 2007). Υπό το πρίσμα του ‘ρεαλιστικού’ παραδείγματος αναπτύχθηκαν δυο σχολές. Η μια δίνει έμφαση στον ‘κλασικό ρεαλισμό’ και η άλλη στο ‘νεορεαλισμό’, κατά τις οποίες διαφοροποιούνται οι αντιλήψεις για το τι είναι ασφάλεια, τι είναι δύναμη και τι συνεπάγεται το ‘διεθνές’. Αυτές οι δύο σχολές χρησιμοποιούνται συχνά για τον προσδιορισμό της λογικής και του τρόπου χορήγησης των κρατικών ενισχύσεων ως μία μορφή εξωτερικής βοήθειας. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τον ‘κλασικό ρεαλισμό’ υποστηρίζεται ότι οι δωρητές σχεδιάζουν και εφαρμόζουν τα προγράμματα ενίσχυσης, εξετάζοντας καταρχάς την πολιτική, τη στρατιωτική και τη στρατηγική σημασία των δικαιούχων κρατών. Αντίθετα ο ‘νεορεαλισμός’ υποδηλώνει την παροχή οικονομικής ενίσχυσης προς κράτη που έχουν ανάγκη με την υποχρέωση της κάλυψης των προτεραιοτήτων του κράτους δωρητή, κυρίως της οικονομικής διάστασης της εθνικής ασφάλειας (Brian, 2001).

Σύμφωνα με το ‘ιδεατό’ παράδειγμα (ιδεαλιστές) υποστηρίζεται ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι εγγενώς καλή, και υποτίθεται ότι τα προγράμματα βοήθειας διαμορφώνονται από αισιόδοξα και άυλα κίνητρα όπως και από τις επιθυμίες της πλευράς των δωρητών. Κάποια από τα χαρακτηριστικά που εντοπίζονται σε αυτές τις περιπτώσεις των δωρητών είναι ο αλτρουισμός και η ηθική υποχρέωση παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας (Brian, 2001). Η εξωτερική βοήθεια αντανακλά την τάση των κρατών να συνεργαστούν και θεωρείται το μέσο για την αντιμετώπιση προβλημάτων αλληλεξάρτησης και παγκοσμιοποίησης (Lancaster, 2007). Εικάζεται ότι τα ηθικά και τα ανθρωπιστικά κίνητρα αυξάνουν βαθμιαία το επίπεδο βοήθειας που διοχετεύεται κυρίως από το δυτικό κόσμος προς τις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Στόχος αυτών των ενεργειών είναι η επίλυση των προκλήσεων των αναπτυσσόμενων χωρών που μπορεί να προέρχονται από τις μολυσματικές ασθένειες, την περιβαλλοντική υποβάθμιση, τη φτώχεια και την πείνα (Carbone, 2007).

Στη ‘μαρξιστική’ προσέγγιση εντοπίζεται ο ρόλος του οικονομικού πλούτου στην ενίσχυση της πολιτικής επιρροής των βιομηχανικών χωρών σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Αυτό το γεγονός αποτελεί μία σημαντική θεωρητική προοπτική η οποία εφαρμόζεται στην ανάλυση και στην κριτική των προγραμμάτων παροχής εξωτερικής βοήθειας (Van, et al., 2004). Κατά συνέπεια, τα οικονομικά και εμπορικά κίνητρα έχουν

μέγιστη σημασία για την κατανόηση του λόγου παροχής βοήθειας από τα κράτη με το ρόλο του δωρητή. Έτσι, η αναπτυξιακή βοήθεια παρέχεται με βάση την προϋπόθεση ότι η καπιταλιστική εκμετάλλευση ενισχύεται από τη δύναμη και το κύρος των ανεπτυγμένων και βιομηχανικών κρατών σε βάρος των αναπτυσσόμενων. Πιο συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι η Δύση συνεχίζει να ευδοκιμεί, ενώ οι υπόλοιπες χώρες παραμένουν σε ρότα ανάπτυξης και υπό το καθεστώς της φτώχειας (Brian, 2001). Επομένως, δικαιολογημένα σε ορισμένες περιπτώσεις γίνονται κάποιες αναφορές σχετικά με το ότι αυτή η προσέγγιση έχει μία δομική προοπτική, καθώς ο μαρξισμός έχει το επιχείρημα ότι η ξένη βοήθεια λειτουργεί για τη διατήρηση ή τη διεύρυνση των οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των πλούσιων κρατών (δωρητών) και των λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών (αποδεκτών) (Van, et al., 2004).

Η ‘κονστρουκτιβιστική’ σκέψη βασίζεται στην αυξημένη νομιμότητα και τους ενισχυμένους μηχανισμούς επιβολής του διεθνούς δικαίου. Αυτό συμβαίνει καθώς καταβάλλονται ορισμένες κυβερνητικές προσπάθειες ικανές να δώσουν προσοχή στα ανθρώπινα δικαιώματα (Barratt, 2008). Αυτή η προσέγγιση υποστηρίζει ότι τα προγράμματα παροχής εξωτερικής βοήθειας από τα κράτη και τους οργανισμούς στο ρόλο του δωρητή, έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί όχι για χάρη της μεγιστοποίησης της δύναμης και της ασφάλειάς τους ή για την αναγκαία ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δωρητών κρατών και των αποδεκτών, αλλά για λόγους ηθικής και επιτακτικών απαιτήσεων. Δηλαδή σε μία αντίστοιχη περίπτωση, η βοήθεια αντιμετωπίζεται ως μία έκφραση του κανόνα στον οποίο οι ισχυρές και οι πλούσιες χώρες παρέχουν βοήθεια στις φτωχότερες χώρες για να τις βοηθήσουν να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο και την ποιότητα ζωής των πολιτών τους. Η γόνιμη ανησυχία των ανθρώπων ενός κράτους δωρητή αποτελεί το βασικό θεμέλιο υποστήριξης της βοήθειας προς τον αναπτυσσόμενο κόσμο (Lancaster, 2007).

Η θεωρητική προσέγγιση της έννοιας της εξωτερικής βοήθειας αφήνει αναμφίβολα στον αναγνώστη-μελετητή έναν καίριο προβληματισμό που διαφαίνεται στο εξής Lancaster (2007), «...καμία από τις θεωρίες των διεθνών σχέσεων δεν εξηγούν επαρκώς την πολυπλοκότητα του στόχου παροχής της βοήθειας και όλων αυτών που από κοινού στερούνται ένα σημαντικό στοιχείο. Αυτό το στοιχείο είναι ο αντίκτυπος των εσωτερικών πολιτικών για τη χορήγηση βοήθειας».

Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι κάποιο είδος αλχημειών υπάρχει μεταξύ αυτών των θεωριών, όταν προσεγγίζονται από την πλευρά της συνάφειας των δωρητών και των αποδεκτών. Από αυτή την άποψη, οι θεωρίες του ρεαλισμού και του μαρξισμού φαίνεται να προσανατολίζονται στους δωρητές που ικανοποιούν τα κίνητρά τους, ενώ η ιδεαλιστική και η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση φαίνεται να είναι προσανατολισμένες στον αποδέκτη. Ωστόσο, οι τελευταίες αυτές προσεγγίσεις φιλοδοξούν να εξυπηρετήσουν με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο τους στόχους τους (Lancaster, 2007).

Ολοκληρώνοντας, αξίζει να επισημανθεί ότι από όλες αυτές τις θεωρίες, εκείνη του ‘ρεαλισμού’ διαφαίνεται πιο ‘λογική’ ως προς την εξήγηση του καθεστώτος ενίσχυσης στη σύγχρονη εποχή, διότι οι χώρες-δωρητές με υλοποιήσιμους στόχους εξωτερικής πολιτικής και υποστήριξης των συμπεριφορών και των ενεργειών τους σε όλο τον κόσμο, μπορούν τελικά να παρέχουν και την αναμενόμενη υποστήριξη προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Μία τέτοια προοπτική συμβάλλει αποτελεσματικά σε μία προσπάθεια να τερματιστεί το χάος, οι πολεμικές συγκρούσεις, η πολιτική αστάθεια, ο λιμός, η φτώχεια και οι εθνοτικές εμφύλιες συγκρούσεις. Απώτερος στόχος των δωρητών είναι να υπερασπιστούν την ασφάλεια και τα εθνικά τους συμφέροντα έναντι εξωτερικών απειλών (Carbone, 2007). Ως εκ τούτου, εκτός από τα οικονομικά και τα εμπορικά τους συμφέροντα, οι δωρητές δείχνουν να ενδιαφέρονται και για την επίτευξη σταθερότητας στο εσωτερικό των χωρών-αποδεκτών με δεδομένο (Olanian, 1996) ότι:

«Η πείνα αναπαράγει δυσaréσκεια και η δυσaréσκεια δημιουργεί αστάθεια».

1.2 Η πολιτική της εξωτερικής βοήθειας

Ανέκαθεν η ιστορία σχετικά με την παροχή εξωτερικής βοήθειας σχετίζονταν με τη δυνατότητα παροχής αναπτυξιακής βοήθειας σε παγκόσμιο επίπεδο. Το επίπεδο της βοήθειας θεωρούνταν ότι βρίσκονταν στο επίκεντρο των ηθικών επιταγών ή της ηθικής υποχρέωσης των δωρητών, ώστε να βελτιώσουν τα προς το ζην των φτωχότερων χωρών στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Ωστόσο, σε αυτόν τον κανόνα, το καθεστώς παροχής βοήθειας και οι μετασχηματισμοί δεν μπορούν απομονώσουν συγκεκριμένα θέματα τα οποία εμπίπτουν στον τίτλο της πολιτικής εξουσίας, της ασφάλειας, της ιδεολογίας, της εξωτερικής πολιτικής και του εθνικού συμφέροντος. Προφανώς απαντήσεις σε

ερωτήματα όπως: «ποιος χρησιμοποιεί τη βοήθεια στον Τρίτο Κόσμο και γιατί;» αποτελούν κρίσιμα πολιτικά ζητήματα που συνδέονται άμεσα με το θέμα της παροχής εξωτερικής βοήθειας (White, 1974). Από την άλλη πλευρά εκφράζεται μια άποψη (Montgomery, 1962), με την οποία η παροχή εξωτερικής βοήθειας ορίζεται ως:

«... η πολιτική δύναμη μίας χώρας προς το εξωτερικό, ανεξάρτητα της επιτυχίας ή της αποτυχίας. Για αυτό το λόγο οι σκοποί και οι στόχοι του επιτεύγματος, οι ρίζες και οι λειτουργίες του, η δωρεά και η αποδοχή περιλαμβάνουν συγκρούσεις ιδεολογίας και εξουσίας».

Αυτό είναι το ιδιαίτερα σημαντικό στο 'ρεαλιστικό' παράδειγμα, δηλώνοντας ότι συγκεκριμένες στρατηγικές εξαναγκάζουν τα κυρίαρχα κράτη να συμπεριφέρονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προέχει η επίτευξη των εθνικών τους συμφερόντων τους σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα, το οποίο εγκυμονεί αρκετούς κινδύνους (Montgomery, 1962).

Στην πραγματικότητα, η εξωτερική παροχή βοήθειας δημιουργήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1940 και ήταν αναγκαία κυρίως από δύο πολιτικούς παράγοντες, οι οποίοι ήταν: ο φόβος των Η.Π.Α. σχετικά με την επέκταση του κομμουνισμού και η αυτοκρατορική πολιτική της Ευρώπης (Carbone, 2007). Οι συνεχείς προκλήσεις μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου που προέρχονταν από τρομοκρατικές οργανώσεις, σε συνδυασμό με την τρομοκρατική επίθεση της 9^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 στις Η.Π.Α., έδειξαν να απειλούν την ασφάλεια και την ευημερία των κυρίαρχων κρατών. Αντί όμως μιας σθεναρής αμυντικής στάσης θεωρήθηκε απαραίτητο να διασφαλιστεί στο εσωτερικό των χωρών του δυτικού κόσμου το αίσθημα ειρήνης και η οικονομική ανάπτυξη μέσω της διάχυσης της βοήθειάς τους σε παγκόσμιο επίπεδο στα πλαίσια του νεοφιλελευθερισμού (Rakner, et al., 2007).

1.2.1 Ο τρόπος με τον οποίο η δημοκρατία συνεισφέρει στην ανάπτυξη των χωρών

Εδώ και χρόνια, πραγματοποιούνται έντονες συζητήσεις από πλήθος ερευνητών σε όλο τον κόσμο, για το αν οι φτωχότερες χώρες πρέπει να επιλέξουν μεταξύ των οικονομικών ευκαιριών και των πολιτικών τους δικαιωμάτων. Πιο συγκεκριμένα, τίθεται σε αυτές τις χώρες το δίλημμα, για το αν πρέπει να επιταχύνουν τον εκδημοκρατισμό τους πριν επιτευχθούν οι εθνικοί αναπτυξιακοί στόχοι. Εκείνοι οι οποίοι θέτουν τη

δημοκρατία πριν από την ανάπτυξη, υποστηρίζουν ότι οι φτωχές χώρες μπορούν να επιτύχουν μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη εάν και μόνο εάν περάσουν πρώτα από τη διαδικασία εκδημοκρατισμού. Επίσης, υπάρχουν και εκείνοι οι οποίοι υποστηρίζουν ότι το άγχος που συνοδεύει την διαμόρφωση των προϋποθέσεων για δημοκρατία, οδηγεί τις φτωχές χώρες σε δυσμενείς συγκυρίες που να περιμένουν τον εκδημοκρατισμό τους έως ότου επιτύχουν τη δική τους συνολική ανάπτυξη (Windsor, 2008).

Στην πραγματικότητα, η εμπειρία ορισμένων ασιατικών χωρών, ιδίως της Νότιας Κορέας και της Κίνας, παρουσιάζεται ως δικαιολογία για αυτήν τη διαφωνία. Ωστόσο, από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα χαίρει αποδοχής η άποψη ότι η επέκταση και η εμπάθυνση της δημοκρατικής διακυβέρνησης δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά και βασικό στοιχείο υποστήριξης της ανάπτυξης (Windsor, 2008). Οι θέσεις των περισσότερων υπευθύνων χάραξης πολιτικής στο δυτικό κόσμο ως προς τη φύση των πολιτικών καθεστώτων στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι σχετικά καινούργιες στη βιβλιογραφία (Hout, 2007). Κατά την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, δεν είχε δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής εξουσίας που κατείχαν τα βιομηχανικά κράτη του δυτικού πολιτισμού ήταν να παραβλέπουν σκόπιμα τις πολιτικές καταστολές και τις παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των ανθρώπων στις χώρες που ανήκαν στη σφαίρα επιρροής της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Στην πραγματικότητα η στάση τους εξαρτιόταν από τη θέση των υπερδυνάμεων μέχρι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου (Carbone, 2007). Ένα σχετικό παράδειγμα που συνάδει με την περίπτωση αυτή, είναι εκείνο της μακροπρόθεσμης σύνδεσης της Δύσης με το Ζαΐρ και τη μετατόπιση των υπερδυνάμεων πίστης μεταξύ της Αιθιοπίας και της Σομαλίας το 1977 (Hout, 2007).

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, που έλαβε χώρα με ορόσημο την πτώση του Τείχους του Βερολίνου το 1989, είχε ως αποτέλεσμα αισιόδοξα μηνύματα για την πραγματοποίηση πολιτικών μετασχηματισμών σε όλη την επικράτεια των σοσιαλιστικών χωρών. Ο θρίαμβος του καπιταλισμού έναντι του σοσιαλισμού οδήγησε πράγματι προς ένα πρόσφορο έδαφος για την επέκταση της δημοκρατίας στα πρόσφατα απελευθερωμένα κράτη της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και της Αφρικής. Αυτό συνέβη μέσω ιδρυμάτων, που εκπροσωπούσαν από πολιτικά κόμματα, μέσα μαζικής ενημέρωσης και οργανώσεις πολιτών, που είχαν γνωρίσει τεράστια επιτυχία εξαιτίας της βοήθειας ιδίως από τα βιομηχανικά κράτη του δυτικού κόσμου (IDEA, 2010).

Σαν αποτέλεσμα αυτού, η θέσπιση της δημοκρατίας κατέστη όρος που οδήγησε στη θεσμοθέτηση του ζητήματος της «καλής διακυβέρνησης» ως μία νέα εμφάνιση στην αναπτυξιακή ατζέντα. Κάτι το οποίο ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1980 από την Παγκόσμια Τράπεζα. Κατά τη δεκαετία του 1990 ανακοινώθηκε η προσπάθεια της προώθησης της δημοκρατίας τόσο ως στόχος αλλά και ως μία προϋπόθεση για την αναπτυξιακή συνεργασία. Αυτό συνέβη με τη σημαντική βοήθεια κεφαλαίων που διατέθηκαν από τους διμερείς και πολυμερείς οργανισμούς των κρατών στο ρόλο του δωρητή (Carbone, 2007). Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και των μορφών πολιτικής εξουσίας ευνόησε τη θεμελιώδη μετατόπιση της έμφασης στον εκδημοκρατισμό για την παροχή εξωτερικής βοήθειας ως σημαντική καινοτομία στο παγκόσμιο καθεστώς ενισχύσεων. Επίσης λόγω της αναποτελεσματικότητας των προγραμμάτων σταθεροποίησης της οικονομίας και της αγοράς στα τέλη του 1970 οικονομικοί αναλυτές πρότειναν διορθωτικά προγράμματα προσαρμογής που διαδόθηκαν έντονα κατά τη διάρκεια του 1980. Η Συμφωνία της Ουάσιγκτον όρισε νέες προδιαγραφές στην πολιτική οικονομία, συμπεριλαμβανομένου του ελεύθερου εμπορίου, της φορολογικής συγκράτησης, της συνετής μακροοικονομικής διαχείρισης, της απορρύθμισης και της ιδιωτικοποίησης (Santiso, 2001).

Η πρώιμη παγκόσμια νεοφιλελεύθερη ατζέντα δεν έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το πολιτικό σύστημα μίας χώρας, το είδος της διακυβέρνησής της, ή τη συμμετοχή των πολιτών της (Demmers, et al., 2004). Η Παγκόσμια Τράπεζα σε έκθεσή της το 1989 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόκλιση από τους στόχους ήταν το αποτέλεσμα των διαρθρωτικών προγραμμάτων προσαρμογής και η έλλειψη πρακτικής δημοκρατικής κουλτούρας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Έγινε πλέον συνείδηση ότι η βοήθεια για τον εκδημοκρατισμό των αναπτυσσόμενων χωρών θεωρείται ως ένα μέσο για την ικανοποίηση των κινήτρων και των συμφερόντων των χωρών στο ρόλο των δωρητών, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας, της γεωπολιτικής, της ανθρωπιστικής, της διπλωματίας και των οικονομικών στόχων (Rakner, et al., 2007). Ως εκ τούτου καθίσταται αυτονόητο ότι τα κράτη-δωρητές, ιδίως στο δυτικό πολιτισμό, που είχαν τα δικά τους εθνικά συμφέροντα, υποστήριζαν τις προσπάθειες εκδημοκρατισμού στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Η δημοκρατία επομένως, ως σύστημα διακυβέρνησης, θα μπορούσε να παρέχει περισσότερα οφέλη από τη δικτατορία (Van, et al., 2004).

Η αλληλένδετη σχέση της παροχής εξωτερικής βοήθειας με τις προσπάθειες εκδημοκρατισμού και της δημιουργίας αποτελεσματικών δημόσιων θεσμών για την αντιμετώπιση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες, συμβάλλει ουσιαστικά στην ανακούφιση των κρατών-αποδεκτών. Η πορεία των τελευταίων έχει αναζωογονηθεί ιδίως μετά την ίδρυση της Διακήρυξης της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών. Οι προσπάθειες του εκδημοκρατισμού είχαν καθοριστικό ρόλο στην ανακούφιση της φτώχειας, κάτι το οποίο υπογραμμίζεται σε κάποιες εκθέσεις σχετικά με τη στρατηγική μείωσης της φτώχειας. Γίνεται όλο και πιο ελκυστικό για τα κράτη-δωρητές του δυτικού πολιτισμού να διαδώσουν τις προσπάθειες εκδημοκρατισμού σε όλο τον κόσμο στο πλαίσιο του νεοφιλελευθερισμού. Ειδικότερα, στη σύγχρονη εποχή όπου οι πολίτες αντιμετωπίζουν ένα πλήθος προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας, της αύξησης της εγκληματικότητας, της πολιτικής αστάθειας και των πολιτικών αντιπαραθέσεων, η ασφάλεια και η ευημερία των εθνών είναι αυτά που απασχολούν τους ιθύνοντες χάραξης πολιτικής (Nigatu, 2015).

1.3 Οι λόγοι της αναποτελεσματικότητας της εξωτερικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες

Το βασικό ερώτημα που απασχολεί τους υπεύθυνους χάραξης εξωτερικής ιδίως πολιτικής είναι ο χαρακτηρισμός της παροχής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες ως αναποτελεσματική. Από την προοπτική της δημόσιας πολιτικής¹ αναλύονται οι βασικοί παράγοντες που υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα της ξένης βοήθειας. Αυτοί οι παράγοντες είναι αφενός η διαφθορά, οι αδύναμες πολιτικές και οι εύθραυστοι θεσμοί στα κράτη-αποδέκτες, αφετέρου οι επιδιωκόμενοι στόχοι των κρατών-δωρητών και η έλλειψη εγχώριας γνώσης σχετικά με τους ξένους εμπειρογνώμονες που εργάζονται στις οργανώσεις των κρατών-δωρητών (μη κυβερνητικοί οργανισμοί) για να πραγματοποιήσουν μία αλλαγή στα κράτη-αποδέκτες (Monkam, 2008), (Lancaster, 2007).

¹ Public Choice Perspective (PCP)

1.3.1 Διαφθορά, αδύναμες πολιτικές, εύθραυστοι θεσμοί στα κράτη-αποδέκτες χάρης και αναποτελεσματικότητα της εξωτερικής βοήθειας

Σύμφωνα με σύγχρονους μελετητές υπερίσχυσε η άποψη ότι τα διεφθαρμένα καθεστώτα αποτέλεσαν τον πρώτο παράγοντα εξήγησης της αναποτελεσματικότητας της εξωτερικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες (World Bank, 1998). Εντόπισαν μάλιστα μία σειρά προβλημάτων στους πολιτικούς και οικονομικούς θεσμούς, ακόμη και στις δημόσιες πολιτικές. Τα προβλήματα αυτά περιλαμβάνουν την πολιτική και την κοινωνική λογοδοσία, τα συστήματα διοίκησης, την κρατική γραφειοκρατία ή την παροχή δημόσιων υπηρεσιών προς τα κράτη-αποδέκτες (De Haan, 2009). Η καταπολέμηση και η μεταρρύθμιση αντίστοιχων καθεστώτων θεωρείται ένα ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα. Σε μία προσπάθεια να ξεπεραστούν τα διεφθαρμένα καθεστώτα, τα κράτη-δωρητές και οι οργανώσεις εισάγουν επίμονα εκατοντάδες προγράμματα εξωτερικής βοήθειας και χρησιμοποιούν αναπτυξιακά μέτρα, από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα. Ωστόσο, στην προσπάθεια αυτή εξακολουθούν να υπάρχουν ανυπέρβλητα εμπόδια στην επίτευξη της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας. Τα ερευνητικά στοιχεία έχουν δείξει ότι τα σύνθετα προβλήματα είναι εγγενή, γεγονός που εμποδίζει τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την απαραίτητη μεταρρύθμιση αλλά και για την εφαρμογή των υποστηρικτικών μέτρων (Lancaster, 2007).

Μελέτες αυτού του αντικείμενου απέδειξαν ότι τα προγράμματα εξωτερικής βοήθειας που απευθύνονται σε αναπτυσσόμενες χώρες δημιουργούν αυτό που χαρακτηρίζεται 'φαύλος κύκλος'. Πιο συγκεκριμένα, οι αναπτυσσόμενες χώρες του Τρίτου Κόσμου εξαρτώνται όλο και περισσότερο από την παροχή εξωτερικής βοήθειας και ταυτόχρονα περιορίζουν τις προσπάθειές τους ως προς το να επιφέρουν μεταρρυθμίσεις στην αγορά. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να προωθηθεί η παραγωγή και να προσαρμοστεί το επίπεδο της φορολογίας και του εισοδήματος άλλων τομέων. Αντίθετα οι αναπτυσσόμενες χώρες ξοδεύουν τις οικονομικές ενισχύσεις τους για τη χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών και τη χρηματοδότηση των μη παραγωγικών τομέων κατανάλωσης (Bauer, 2000). Για παράδειγμα στην Υεμένη, ένα ποσοστό σχεδόν ίσο με το 95% των κεφαλαίων και των επιχειρησιακών δαπανών της κυβέρνησης καθώς και άλλων πτυχών των μη κεφαλαιουχικών δαπανών καλύπτονται είτε από την εξωτερική βοήθεια είτε από τα πετρελαϊκά έσοδα. Από το 1995 έως το

2012, η Υεμένη εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από την εξωτερική βοήθεια, η οποία είναι ίση με 18 δισεκατομμύρια δολάρια από τις Η.Π.Α. Ταυτόχρονα, τα εθνικά έσοδα από την παραγωγή πετρελαίου εκπροσωπούν περίπου ένα ποσοστό ίσο με το 75% του συνόλου του εθνικού εισοδήματος (Moosa, 2016).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα προέρχεται από την Ιορδανία, η οποία έλαβε άμεση εξωτερική βοήθεια σε μετρητά του ύψους των 24 δισεκατομμυρίων δολαρίων από τις Η.Π.Α. μεταξύ του 1970 και του 2007. Αυτή η βοήθεια είχε στόχο να γεφυρώσει το κενό του ελλείμματος του δημόσιου προϋπολογισμού. Σε κάποιες περιπτώσεις η βοήθεια μπορεί να ήταν σε μετρητά, που προσφέρονταν μέσω διαφορετικών προγραμμάτων και έργων. Αυτό όριζε προφανώς μία συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Προγραμματισμού της Ιορδανίας και των κρατών-δωρητών, όσον αφορά στις διάφορες πτυχές του σχεδιασμού και της εφαρμογής αυτών των προγραμμάτων και των έργων. Ο τρόπος αυτός πιστοποιεί το γεγονός ότι δίνεται το δικαίωμα στα κράτη με το ρόλο του δωρητή να παρέμβουν άμεσα όταν υπάρξει ανάγκη. Έτσι, η παροχή εξωτερικής βοήθειας θεωρείται κρίσιμη πτυχή της οικονομίας της Ιορδανίας, όπου η συνολική εξωτερική ενίσχυση αποτελούσε το υψηλότερο ποσοστό του πάγιου κεφαλαίου το 1975, σε ένα ποσοστό ίσο με το 153%, και μετά το 2003 υποχώρησε περίπου στο 66% του πάγιου κεφαλαίου. Η Ιορδανία παραμένει η χώρα που λαμβάνει το υψηλότερο επίπεδο εξωτερικής βοήθειας ανάμεσα σε Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Αίγυπτο, Υεμένη, Λίβανο και Σουδάν. Όλες αυτές οι ενδείξεις παρέχουν μία σαφή και πλήρη εικόνα σχετικά με το βαθμό εξάρτησης της Ιορδανίας από την εξωτερική βοήθεια και την έκταση της αδυναμίας των οικονομικών πολιτικών που εμποδίζουν την ανάπτυξη των διαθέσιμων πόρων της χώρας. Επομένως, οι πολιτικές στις αναπτυσσόμενες χώρες δίνουν μία περισσότερο ρεαλιστική εικόνα της αναποτελεσματικότητας των προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας, ακόμη και του τρόπου με τον οποίο αντίστοιχες πολιτικές εμποδίζουν τις αναπτυξιακές προσπάθειες που καταβάλλουν οι ίδιες οι χώρες (Moosa, 2016).

Τέτοιες πολιτικές σχεδιάστηκαν και καλλιεργήθηκαν σε κάθε κοινωνία υπό την επήρεια του πολιτικού χαρακτήρα του κυβερνώντος καθεστώτος. Οι υποστηρικτές αυτής της προοπτικής ισχυρίζονται ότι η αναποτελεσματικότητα της εξωτερικής βοήθειας είναι άμεσο αποτέλεσμα των τυραννικών/δικτατορικών καθεστώτων στις περισσότερες χώρες-αποδέκτες. Υπάρχει μία ένδειξη ότι σε δικτατορικά καθεστάτα δεν προστατεύονται τα

ανθρώπινα ή πολιτικά δικαιώματα και υποφέρουν ακόμη και από την απουσία εξειδικευμένων και αδιάλειπτων δημόσιων διοικήσεων. Κατά συνέπεια, είναι ανίκανες αυτές οι χώρες να χρησιμοποιήσουν τη βοήθεια που τους δίνεται με αποτελεσματικό τρόπο (Leftwich, 2000). Ο οικονομολόγος Fukuyama (2008) στο έργο του προσπάθησε να εξηγήσει το αναπτυξιακό χάσμα μεταξύ της Λατινικής Αμερικής και των Η.Π.Α. Το βασικό συμπέρασμα αυτής της μελέτης είναι ότι τονίζει πως τα πολιτικά και ολοκληρωτικά καθεστάτα των περισσότερων χωρών της Λατινικής Αμερικής, αποτελούν τη βασική ουσία του οικονομικού χάσματος με τις Η.Π.Α. Αυτά τα καθεστάτα θέλουν να επιτύχουν το μέγιστο όφελος δείχνοντας περισσότερο ενδιαφέρον στον κυβερνώντα, αντί να εργάζονται για την επίτευξη της ευημερίας των κοινωνιών τους. Μερικοί ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα δικτατορικά και ολοκληρωτικά καθεστάτα υιοθετούν 'σκόπιμα' λανθασμένες και βραχυπρόθεσμες αναπτυξιακές πολιτικές. Κατά παράδοξο τρόπο ευνοούν αντί να καταπολεμούν την αναποτελεσματικότητα των προγραμμάτων της εξωτερικής βοήθειας (Fukuyama, 2008).

Τόσο ο Boone (1996), όσο και ο Bauer (2000) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι σήμερα δεν ευθύνονται άμεσα οι άθλιες συνθήκες στα κράτη-αποδέκτες των προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας για την αναποτελεσματική πολιτική, αλλά μάλλον είναι το αποτέλεσμα των καταστροφικών πολιτικών που είχαν υιοθετηθεί από τα δικτατορικά καθεστάτα των ασθενέστερων χωρών. Για την καλύτερη κατανόηση αυτού του προβλήματος ο Boone (1996) πραγματοποίησε μία πρακτική ανάλυση σχετικά με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων της εξωτερικής βοήθειας σε 97 κράτη-αποδέκτες. Σε αυτήν την ανάλυση διέκρινε τρία διαφορετικά πολιτικά καθεστάτα: το ουδέτερο καθεστώς, το καθεστώς που βασίζεται στην ισότητα και το καθεστώς της ελίτ. Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στον τρίτο τύπο θεώρησε ότι συντηρεί τον πιο διεφθαρμένο κυβερνώντα, ο οποίος αδυνατεί να διαχειριστεί τους πόρους που του έχουν προσφερθεί από την εξωτερική βοήθεια. Το υψηλό ποσοστό φτώχειας εμφανίζεται σε χώρες, στις οποίες δρούσαν καθεστάτα, που εφαρμόζαν καταστροφικές πολιτικές και όχι για λόγους στενότητας οικονομικών και χρηματοοικονομικών πόρους (Boone, 1996).

Επιμένοντας στην άποψη αυτή, ο Bauer (2000) παρουσίασε μία μακρά λίστα αυτών των καταστροφικών πολιτικών, όπως η δίωξη των πιο παραγωγικών ομάδων και των εθνοτικών μειονοτήτων, η καταστολή του εμπορίου, οι περιορισμοί στη ροή κεφαλαίων μέσω ξένων εταιρειών, η κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων, η υποχρεωτική

συλλογική εργασία, η εδραίωση αλλοδαπών εταιρειών που απορροφούν τα εξωτερικά κεφάλαια και στερούν τη χώρα από την εκμάθηση πολύτιμων δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι τιμολογιακές πολιτικές που αποθαρρύνουν τη γεωργική παραγωγή, η άσκοπη και δαπανηρή υποστήριξη μη βιώσιμων έργων και δραστηριοτήτων, η επιβολή συγκεκριμένων οικονομικών μέτρων, οι περιορισμοί των ξένων επαφών και οι διαδικασίες κινητικότητας. Τέτοιες πολιτικές έχουν οδηγήσει σε ολοκληρωτική πτώχευση τις αναπτυσσόμενες χώρες, φροντίζοντας να καταστραφούν ζωτικοί τομείς όπως ο γεωργικός και ο βιομηχανικός. Για παράδειγμα, η Αίγυπτος, η Ιορδανία και η Υεμένη ξόδευαν περισσότερα από το 1/4 του εθνικού προϋπολογισμού και το 5-6% του συνολικού ΑΕΠ όταν παρουσιάστηκε υποχώρηση στα βασικά καταναλωτικά προϊόντα. Τέτοιες αντιφατικές πολιτικές οδήγησαν κυρίως στην αδυναμία του γεωργικού και βιομηχανικού τομέα να ανταγωνιστεί τις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων που επιδοτούνταν από τις εθνικές κυβερνήσεις (Bauer, 2000).

Οι αρνητικές συνέπειες και οι επιπτώσεις αντίστοιχων πολιτικών δεν περιορίζονται σε αυτό το επίπεδο, καθώς η διαφθορά των επιδοτούμενων προϊόντων με την πώλησή τους στη μαύρη αγορά έχει οδηγήσει σε εξαιρετικά υψηλές τιμές. Αυτό έχει δημιουργήσει ένα σημαντικό βάρος στον προϋπολογισμό των κρατών-αποδεκτών, δημιουργώντας ελλείμματα διαφόρων ειδών, αυξάνοντας το εσωτερικό και το εξωτερικό χρέος και αναπαράγοντας τα δίκτυα της μαφίας. Τέλος, αυτές οι πολιτικές έχουν βοηθήσει στη δημιουργία μίας εύθραυστης οικονομίας στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες, θέτοντάς τις σε μία ασταθή κατάσταση με αποτέλεσμα να εξαναγκάζουν τους πολίτες τους να ζουν υπό το καθεστώς της φτώχειας (Moosa, 2016). Ο Easterly (2007) υποστήριξε ότι:

1. Το καθεστώς της ελίτ επιδιώκει σκόπιμα να μειώσει την παραγωγική ικανότητα των αναπτυσσόμενων χωρών, ώστε να μην απειλούνται από την πολιτική δραστηριότητα σε περίπτωση που αυτές οι χώρες γίνουν περισσότερο παραγωγικές.
2. Τα οικονομικά οφέλη της διεφθαρμένης ελίτ προέρχονται ακόμη και από την ενθάρρυνση κρατών-δωρητών να διαθέσουν την εξωτερική βοήθεια για ανθρωπιστικούς λόγους. Ο δείκτης φτώχειας στις χώρες-αποδέκτες είναι ο δείκτης ελέγχου για τα κράτη-δωρητές ώστε να μπορούν να παρέχουν εξωτερική βοήθεια σε αυτές χώρες. Με άλλα λόγια, τα ελίτ καθεστώτα

θέλουν τους πολίτες τους να ζουν υπό το καθεστώς της ακραίας φτώχειας, ώστε να μπορούν να αντλούν την υποστήριξη των κρατών-δωρητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Η ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

2.1 Η ανθρωπιστική και η αναπτυξιακή μορφή βοήθειας

Μετά την εκτενή αναφορά στην αναγκαιότητα της εξωτερικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες συμπεραίνεται ότι η βοήθεια που προέρχεται από τα κράτη-δωρητές διακρίνεται σε δυο τύπους, την ‘αναπτυξιακή’ και την ‘ανθρωπιστική’ βοήθεια. Η έννοια της ‘αναπτυξιακής’ βοήθειας εμπεριέχει ένα είδος οικονομικής βοήθειας που παρέχεται από τις ξένες κυβερνήσεις και άλλους αναπτυξιακούς φορείς για την υποστήριξη των οικονομικών, των περιβαλλοντικών, των κοινωνικών και των πολιτικών πτυχών ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών. Αυτός ο τύπος βοήθειας προορίζεται για την ανάπτυξη των ικανοτήτων με τη μεταφορά γνώσεων και πόρων μέσω των εργαστηρίων, της κατάρτισης και της ανάπτυξη των υποδομών (Korinak, 2013). Ο Solow είχε αναφέρει ότι η συσσώρευση κεφαλαίου αποτελεί τον κύριο παράγοντα που καθορίζει την ανάπτυξη σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Επομένως, χώρες που έλαβαν ενίσχυση με τη μορφή μεταφοράς κεφαλαίου, τεχνικής βοήθειας ή υποδομών έχουν μεγάλη πιθανότητα να αναπτυχθούν γρηγορότερα από εκείνους που λαμβάνουν ανθρωπιστική βοήθεια (Hansen & Tarp, 2001).

Η αναπτυξιακή βοήθεια διαφέρει από την ανθρωπιστική βοήθεια, δεδομένου ότι επικεντρώνεται στην ανακούφιση της φτώχειας στο μακροπρόθεσμο ορίζοντα παρά στο βραχυπρόθεσμο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας, τα χρήματα που δαπανήθηκαν για ανθρωπιστική βοήθεια στο διάστημα από το 1995-2004 ήταν περίπου ίσα με 4,6 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως (Strömberg, 2007). Οι Η.Π.Α. αποτελούν τη χώρα που της ανήκει κατ’ εξοχήν ο τίτλος του δωρητή και σε ετήσια βάση προσφέρουν το 1/3 των ανακουφιστικών πακέτων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Από την άλλη πλευρά, οι ευρωπαϊκές χώρες συνολικά διαμορφώνουν μία ομάδα που χορηγεί

ένα ποσοστό ίσο με το 57% των κεφαλαίων σε αναπτυξιακή βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες του Τρίτου Κόσμου. Μεταξύ αυτών, οι χώρες με την εντονότερη παρουσία στο ρόλο του δωρητή είναι οι Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία, η Νορβηγία, η Γερμανία και η Γαλλία, με την κάθε μία από αυτές να συμβάλλει κατά ένα ποσοστό μεταξύ του 6% έως 9%. Το μεγαλύτερο μέρος της βοήθειας δίνεται στην Αφρική, στην Ασία και στην Ευρώπη με ποσοστά ίσα με το 40%, το 35% και το 19% αντίστοιχα (Strömberg, 2007).

Η ‘ανθρωπιστική’ βοήθεια έχει βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα, εστιάζοντας στην αντιμετώπιση των άμεσων βασικών αναγκών και στην πρόληψη της νοσηρότητας και της θνησιμότητας. Αντιπροσωπεύει μία δέσμευση για υποστήριξη των ευάλωτων πληθυσμών που έχουν βρεθεί σε μία ξαφνική κατάσταση έκτακτης ανάγκης, απαιτώντας συνεχή βοήθεια για να διατηρούν ή για βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής τους. Το χαρακτηριστικό που την διακρίνει από άλλες μορφές εξωτερικής βοήθειας ακόμα και από την αναπτυξιακή βοήθεια είναι ότι η ανθρωπιστική βοήθεια αποτελεί μία βραχυπρόθεσμη ενίσχυση σε δραστηριότητες αμέσως μετά από μία καταστροφή (Korinak, 2013). Επιπλέον, οι Clemens et al. (2004) έχουν ορίσει την ανθρωπιστική βοήθεια ως ένα μικρό ποσοστό συνολικών ενισχύσεων που διατίθενται για την εξομάλυνση της κατανάλωσης για σύντομο χρονικό διάστημα. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι η ανθρωπιστική βοήθεια δεν προορίζεται για την άμεση προώθηση των μακροπρόθεσμων αυξήσεων του κατά κεφαλήν εισοδήματος, αλλά περιλαμβάνει την κάλυψη των έκτακτων αναγκών και για επισιτιστική βοήθεια. Σε γενικές γραμμές, η διάκριση μεταξύ της αναπτυξιακής και της ανθρωπιστικής βοήθειας έχει να κάνει με το χρονικό όριο (Andrews, 2009).

2.1.1 Η έννοια της ανθρωπιστικής βοήθειας

Στη μελέτη του Azarnert (2008) υπάρχει το θεωρητικό πλαίσιο το οποίο εξηγεί την επίδραση της εξωτερικής βοήθειας σε επίπεδα δημιουργίας, αναπαραγωγής και συσσώρευσης ανθρώπινου κεφαλαίου αλλά και το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης των χωρών στο ρόλο του αποδέκτη. Η βάση του μοντέλου αυτού εντοπίστηκε στη θεωρία του Malthus, ο οποίος ανέφερε ότι το σύνολο του κατά κεφαλή εισοδήματος μπορεί να επιφέρει μία αναλογική αύξηση στον πληθυσμό χωρίς παράλληλα βελτίωση

στα πρότυπα διαβίωσης. Τα ερευνητικά στοιχεία του 2003 έχουν δείξει ότι οι χώρες, των οποίων οι πηγές εσόδων εξαρτώνται από την εξωτερική βοήθεια, χαρακτηρίζονται από χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και μείωση της γονιμότητας. Παρόλο που ο στόχος της εξωτερικής βοήθειας είναι η βελτίωση της ευημερίας των χαμηλότερων εισοδηματικών τάξεων και των ανέργων, η εισοδηματική υποστήριξη δεν επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στη ζωή ενός ατόμου (Azarnert, 2008). Για το χρονικό διάστημα από το 1980-2000 έγινε μία ταξινόμηση των χωρών με βάση το επίπεδο της εξωτερικής βοήθειας ως μερίδιο ΑΕΠ, με στόχο την εκτίμηση της επίδρασης της ενίσχυσης στην ανάπτυξη (Clemens, et al., 2004). Το ποσοστό της εξωτερικής βοήθειας ως μερίδιο του ΑΕΠ αφορά στις εξής περιπτώσεις (Chervin & Wijnbergen, 2010):

1. Οι σχεδόν ανεξάρτητες χώρες² που έχουν μέση ετήσια επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια μικρότερη ή ίση του 6% του ΑΕΠ
2. Οι εξαρτημένες χώρες³ που έχουν μέση ετήσια επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια ίση με το 6% του ΑΕΠ
3. Οι έντονα εξαρτημένες χώρες⁴ που έχουν μέση ετήσια επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια μεγαλύτερη ή ίση του 12% του ΑΕΠ.

Επισημαίνεται ότι τα κράτη στο ρόλο του δωρητή διακρίνονται για τα αλτρουιστικά κίνητρά τους ως προς την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, όταν αυτή εξυπηρετεί δεδομένους στόχους, που είναι η μείωση της πληθυσμιακής ανάπτυξης και η αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης. Η εξωτερική βοήθεια αποτελεί σημαντική πηγή εσόδων για περισσότερο από το 1/3 των χωρών της Υποσαχάριας Αφρικής, και συγκροτεί ένα ποσοστό μεγαλύτερο από το 10% του ΑΕΠ (Chervin & Wijnbergen, 2010). Οι Olsen et al. (2003) στη μελέτη τους έχουν υποθέσει ότι ο όγκος της κατανομής της βοήθειας έκτακτης ανάγκης καθορίζεται από τρεις βασικούς παράγοντες, οι οποίοι είναι:

1. Η ένταση της κάλυψης των μέσων
2. Ο βαθμός του πολιτικού ενδιαφέροντος, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια που έχουν τα κράτη-δωρητές

² Almost Independent Countries (AIC)

³ Dependent Countries (DC)

⁴ Heavily Dependent Countries (HDC)

3. Η δύναμη και η προσφορά των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των διεθνών οργανισμών που βρίσκονται σε συγκεκριμένες χώρες προκειμένου να διαχειριστούν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Η σύνδεση των μέσων μαζικής ενημέρωσης με την πολιτική δράση είναι γνωστή ως «CNN-effect», ένας όρος που σημαίνει ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ιδίως η τηλεόραση, είναι ικανά να επηρεάσουν τις αποφάσεις των πολιτικών ηγετών, συμπεριλαμβανομένης και της ατζέντας της εξωτερικής πολιτικής των κυβερνήσεων του δυτικού πολιτισμού. Συνήθως η δημοσιοποίηση μιας ανθρωπιστικής κρίσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι ικανή να οδηγήσει σε αυξημένη κατανομή κονδυλίων έκτακτης ανάγκης, ώστε οι ανθρωπιστικές ανάγκες να καλυφθούν πιθανότατα στο χρόνο και το εύρος που απαιτείται (Chervin & Wijnbergen, 2010). Για την καλύτερη κατανόηση αυτού έχουν πραγματοποιηθεί ορισμένες συγκρίσεις όπως (Olsen, et al., 2003):

- Η σύγκριση των ανθρωπιστικών κρίσεων που έχουν προκληθεί από φυσικές καταστροφές, όπως ο κυκλώνας στις Ινδίες τον Οκτώβριο του 1999 και οι πλημμύρες της Μοζαμβίκης στα τέλη του Ιανουαρίου του 2000.
- Η κάλυψη καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, όπως είναι η κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης των γεγονότων για το Κοσσυφοπέδιο, το Σουδάν και την Αγκόλα στο διάστημα από το 1997 έως το 2001
- Η σύγκριση της κάλυψης των μέσων μαζικής ενημέρωσης της Αγκόλα, του Σουδάν και της Κορέας για το διάστημα από το 1997 έως το 2001)
- Η σύγκριση της κάλυψης των μέσων μαζικής ενημέρωσης των γεγονότων του Αφγανιστάν και της Βόρειας Κορέας στο χρονικό διάστημα από το 2000 έως το 2002

Το αποτέλεσμα της έρευνας των Olsen et al. (2003) επιβεβαίωσε το γεγονός ότι η κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είχε σημαντικό αντίκτυπο στον όγκο της βοήθειας έκτακτης ανάγκης για συγκεκριμένες κρίσεις, ειδικά στην περίπτωση του κυκλώνα στις Ινδίες (1999) και των πλημμυρών της Μοζαμβίκης (2000), μάλιστα πολύ περισσότερο από τις άλλες τρεις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν. Η έρευνα λοιπόν των Olsen et al. (2003) επιβεβαιώνει εν μέρει τη σημασία της κάλυψης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Διαπιστώθηκε παρόλα αυτά ότι οι αξιοσημείωτες διαφορές στην κατανομή της ανθρωπιστικής ενίσχυσης, όπως στην περίπτωση της Αγκόλας, του Σουδάν και του

Κοσσυφοπεδίου το 1999, ήταν αποτέλεσμα τεράστιων πολιτικών αλλαγών και συμφερόντων του ευρωπαϊκού χώρου. Στην ίδια έρευνα, η βοήθεια έκτακτης ανάγκης στην περίπτωση της Βόρειας Κορέας και του Αφγανιστάν ανέδειξε την τεράστια σημασία των συμφερόντων των κρατών-δωρητών σε συγκεκριμένα θέματα ασφάλειας (Olsen, et al., 2003).

Σε γενικές γραμμές, διαπιστώθηκε ότι μόνο περιστασιακά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιρροή της απόφασης για τη διάθεση υψηλών ποσών ενίσχυσης. Σχετικά με το πολιτικό ενδιαφέρον και τη δύναμη των μη κυβερνητικών οργανώσεων επιβεβαιώνεται ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι ικανά να επηρεάσουν τα κράτη-δωρητές. Περιπτώσεις φυσικών καταστροφών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, όταν αποκτούν ιδιαίτερη δημοσιότητα, δύνανται να ανεβάσουν το επίπεδο της κρίσης. Σε αυτήν την περίπτωση, δύο παράγοντες μπορεί να καθορίσουν τον όγκο της έκτακτης βοήθειας που χορηγείται, όπως είναι η παρουσία και η ισχύς των ανθρωπιστικών φορέων στην περιοχή και το ενδιαφέρον και η επιμονή του διεθνούς τύπου (Chervin & Wijnbergen, 2010).

Μια άλλη επίδραση της ανθρωπιστικής βοήθειας προσπάθησε να διερευνήσει ο Neanidis (2012) σε σχετική μελέτη αναφορικά με τα ποσοστά γονιμότητας και οικονομικής ανάπτυξης στα κράτη-αποδέκτες. Αντικείμενο της μελέτης υπήρξε η υπόθεση κατά πόσο η βοήθεια επηρεάζει την οικονομία μέσω της συσσώρευσης φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου ή ενός συνδυασμού των δύο (Neanidis, 2012). Από τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής επισημαίνεται ότι το 'κανάλι' δημιουργίας ανθρώπινου κεφαλαίου παραμελείται σε μεγάλο βαθμό και ότι διαφοροποιείται ο σύνδεσμος μεταξύ της βοήθειας και των δημογραφικών χαρακτηριστικών στα κράτη-αποδέκτες. Η μεταφορά της ενίσχυσης διατίθεται συνήθως σε δύο μορφές, όπως είναι η νομισματική ενίσχυση ανά ενήλικο άτομο και η σε είδος ενίσχυση ανά παιδί.

Τα αλτρουιστικά κίνητρα στην παροχή ή στην αύξηση της ανθρωπιστικής βοήθειας σε μία εθνική οικονομία αναπτυσσόμενης χώρας έχουν διαφορετική επίδραση στο ποσοστό γονιμότητας από ότι στο χρόνο που διαθέτουν οι γονείς στα επιζώντα παιδιά. Η ενίσχυση σε είδος έχει αρνητικές επιπτώσεις στη γονιμότητα αυξάνοντας την πιθανότητα επιβίωσης από την παιδική ηλικία έως την ενηλικίωση. Από την άλλη πλευρά η χρηματική ενίσχυση ανά ενήλικο, αυξάνει τη γονιμότητα μειώνοντας το ποσοτικό κόστος των παιδιών και με αυτόν τον τρόπο μετατοπίζονται οι πόροι από την

ποιότητα των παιδιών στην ποσότητα παιδιών (Neanidis, 2012). Αυτό το αποτέλεσμα ευθυγραμμίζεται με τα αποτελέσματα του Azarnert (2008) σύμφωνα με τα οποία η ενίσχυση ανά ενήλικο άτομο αυξάνει την απόδοση της ποσότητας του παιδιού. Ένα ακόμη συμπέρασμα από τη μελέτη αυτή είναι ότι η αύξηση της ανθρωπιστικής βοήθειας έχει διαφορούμενη επίδραση στον ρυθμό αύξησης της παραγωγής ανά εργάτη. Ο λόγος είναι ότι η ενίσχυση σε είδος έχει θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη βελτιώνοντας άμεσα το επίπεδο της υγείας των επιζώντων παιδιών και την παραγωγικότητά τους κατά τη διάρκεια της ενηλικίωσής τους (Azarnert, 2008).

Καταληκτική είναι η άποψη του Azarnert (2008) σχετικά με την ανθρωπιστική βοήθεια, ότι, δηλαδή, έχει κατά μέσο όρο μηδενική επίδραση και στο ποσοστό γονιμότητας και στο ρυθμό αύξησης της κατά κεφαλήν παραγωγής. Ο Strömberg (2007) συμερίζεται πάλι ότι τα κίνητρα του ενδιαφέροντος των κρατών-δωρητών ενδέχεται να προκαλέσουν μία ‘καταστροφική’ ανακούφιση. Για να κατανοηθεί το φαινόμενο αυτό, συνδέει το οικονομικό κίνητρο των κρατών-δωρητών με την έννοια της μεταβλητής της εμπορικής αξίας, που είναι η διμερής εμπορική ροή μεταξύ του δωρητή και του αποδέκτη, διαπιστώνοντας ότι οι εμπορικές ροές αυξάνουν την πιθανότητα ανακούφισης κατά 8% και το ποσοστό της ανακούφισης κατά 27% (Strömberg, 2007). Αυτές οι ενδείξεις ότι τα συμφέροντα των κρατών-δωρητών επηρεάζουν την ανακούφιση είναι ενδεικτικά, αλλά απέχουν πολύ από την πραγματικότητα. Βέβαια το εμπόριο και η βοήθεια αποκτούν θετικό πρόσημο ακόμη και αν τα οικονομικά ενδιαφέροντα δε διαδραματίζουν κανένα ρόλο στην πραγματική ζωή. Ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη του στόχου αποτελούν δυο παράγοντες, η γεωγραφική και η πολιτιστική εγγύτητα (Neanidis, 2012).

2.2 Ο χώρος της ανθρωπιστικής βοήθειας

Σύμφωνα με τον Beauchamp (2008) ο τομέας της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι διαρκώς μεταβαλλόμενος λόγω της συμμετοχής διαφόρων παραγόντων, αλλά και της προσαρμογής του στις τοπικές, εθνικές και διεθνείς ανάγκες παροχής βοήθειας. Η έννοια του χώρου της ανθρωπιστικής βοήθειας προσέγκυσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον περίπου στη δεκαετία του 1990 με τη χρήση του στοιχείου «espace humanitaire», που είχε εισαχθεί

στη βιβλιογραφία από τον Brauman, μέλος της οργάνωσης «Γιατροί Χωρίς Σύνορα» (ODI, 2010).

Στον τομέα αυτό εντοπίζονται οι αρχές που διέπουν το στοιχείο της ανθρωπιστικής δράσης σε σχέση με τη φύση του περιβάλλοντος λειτουργίας της καθώς και τις δυνατότητες που έχουν οι τοπικοί πληθυσμοί. Ο χώρος της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι ιδιαίτερα επιρρεπής στις δυναμικές εξελίξεις, όπως είναι η αλλαγή της παραδοσιακής παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας από το στρατό, η αλλαγή του ρόλου των στρατιωτικών παραγόντων στην παροχή βοήθειας σε ανθρωπιστικούς οργανισμούς, καθώς και η θεσμοθέτηση των αλλαγών τόσο στη διεθνή όσο και στην εθνική παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας (Beauchamp, 2008).

Σύμφωνα με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο⁵ τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια ακόμη και σε πολίτες που υποφέρουν εξαιτίας κάποιων συρράξεων ή συγκρούσεων. Οι αρχές που διέπουν το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, στην ουσία είναι κανονισμοί, οι οποίοι απαιτούν από τα συμβαλλόμενα μέρη των κρατών να παρέχουν βοήθεια ανακούφισης προς τον άμαχο πληθυσμό σε διεθνές και μη επίπεδο. Επιπλέον, στα πλαίσια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου απαιτείται από τον Ερυθρό Σταυρό και άλλους οργανισμούς, που σχετίζονται με την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε περίπτωση συγκρούσεων, να προχωρούν στην προστασία των αμάχων και να προσφέρουν τη βοήθειά τους. Είναι γνωστό ότι οι θεμελιώδεις αρχές του Ερυθρού Σταυρού προσανατολίζονται προς την καθοδήγηση των ανθρωπιστικών ενεργειών και εκτός του πλαισίου των ένοπλων συγκρούσεων. Επισημαίνεται ότι το Κίνημα του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου έχει ενσωματώσει στη λειτουργία του τις εξής αρχές: αλληλεγγύη, αμεροληψία, ουδετερότητα, ανεξαρτησία, εθελοντική προσφορά και υπηρεσία, ενότητα και καθολικότητα. Αυτές οι αρχές είναι δεσμευτικές, αν και όχι νομικά δεσμευτικές, για τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Γενεύης που έχουν ενσωματωθεί στο καταστατικό του κινήματος (Mackintosh, 2000).

Οι θεμελιώδεις αρχές του Ερυθρού Σταυρού ήταν αυτές που έθεσαν τα θεμέλια για το ψήφισμα ίδρυσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και μάλιστα σχετικά με την προσφορά βοήθειας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών ή άλλες μορφές καταστροφών. Έτσι καθιερώθηκε ο ρόλος του συντονιστή στην παροχή βοήθειας, που είχε υπό την επίβλεψή του το συντονισμό του ΟΗΕ αλλά και των μη κυβερνητικών

⁵ International Humanitarian Law (IHL)

οργανώσεων. Αν και η λειτουργία τους δεν είναι δεσμευτική από νομικής πλευράς, όπως προαναφέρθηκε, η σύστασή τους οδήγησε σε ολοκληρωμένες αποστολές και ίδρυσε την ηγεσία του ΟΗΕ για τον συντονισμό της ανθρωπιστικής βοήθειας. Τονίστηκε επίσης ότι η παροχή βοήθειας πρέπει να είναι υποστηρικτική, βραχυπρόθεσμη και να στοχεύει στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Ενώ ο ΟΗΕ διασφάλισε την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σύμφωνα με τις αρχές του Ερυθρού Σταυρού, η μετατόπιση σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, θεωρήθηκε ότι θα μπορούσε να επηρεάσει την ανεξαρτησία των μη κυβερνητικών οργανώσεων (Beauchamp, 2008).

Όλες οι οργανώσεις οι οποίες έχουν ανθρωπιστικό χαρακτήρα και προσφέρουν αντίστοιχη βοήθεια πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένες με την προστασία των αναγκών των πολιτισμών και την παροχή συναισθηματικής υποστήριξης στα θύματα πολέμου ή φυσικών καταστροφών (Donini, et al., 2008). Ο χώρος της ανθρωπιστικής βοήθειας διακρίνεται για την ουδετερότητά του σύμφωνα με τη συμμόρφωσή του με τις ανθρωπιστικές αρχές, ενώ ταυτόχρονα συνδέει τον κοινωνικό μετασχηματισμό με τις αλλαγές που συμβαίνουν (Collinson & Elhawary, 2012). Αυτό το γεγονός σημαίνει ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ της παροχής βοήθειας σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης από τη μία πλευρά και της εξέτασης των διαρθρωτικών ανισοτήτων που θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη από την άλλη. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένοι ανθρωπιστικοί οργανισμοί που εμπλέκονται σκόπιμα στη διενέργεια αναπτυξιακών έργων με μακροπρόθεσμο ορίζοντα, όπως υπάρχουν και άλλοι, οι οποίοι δε γνωρίζουν αυτή τη διαχωριστική γραμμή (Beauchamp, 2008).

Εφόσον η έννοια της ανθρωπιστικής βοήθειας στηρίζεται στις αρχές της παροχής άμεσης βοήθειας και βοήθειας έκτακτης ανάγκης, κάτι το οποίο έχει υψηλή σημασία για όλους σχεδόν τους πολιτισμούς και τις θρησκείες (Beauchamp, 2008), επιδιώκεται μία προσέγγιση σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα η οποία σταχεύει στις διαρθρωτικές πτυχές, δηλαδή στις ρίζες του προβλήματος, ώστε να καταστεί ευρύτερα αντιληπτό τι συμβαίνει (O'Flaherty, 2013). Οι οργανισμοί παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας είναι υποχρεωμένοι να επεμβαίνουν για την αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών, όπως και να συμπεριλάβουν στην ατζέντα τους την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκειμένου να επιτευχθεί η μείωση των συγκρούσεων και η βελτίωση της ανάπτυξης. Ο πρωταρχικός στόχος της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας είναι η μείωση των δεινών στους πολιτισμούς που το έχουν ανάγκη, δηλαδή η ανακούφισή τους, η αποκατάσταση

της έννομης τάξης για την προάσπιση της υγείας και της αξιοπρέπειας και η λήψη μέτρων για τη μείωση της έκθεσης των πληθυσμών σε ορισμένες απειλές (Darcy, 2004).

Οι οργανισμοί παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας ασχολούνται με τις βασικές αιτίες, στις οποίες οφείλεται η ταλαιπωρία των πληθυσμών και η απόδοση κοινωνικής δικαιοσύνης. Επιλαμβάνονται θεμάτων, όπως η ισότιμη κατανομή των αγαθών, με σεβασμό στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Όταν η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας προσεγγίζεται μέσω των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τότε υπάρχει μία εγγενής τάση για ανάδειξη των κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων με ιδιαίτερη επισήμανση στα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών. Αυτό απαιτεί κατά περίπτωση λεπτούς χειρισμούς καθώς μπορεί να δημιουργηθούν συγκρούσεις μεταξύ των πολιτισμών και των εθνικοτήτων ή να εγείρουν υποψίες για τα κίνητρα πρόκλησης της πολιτιστικής ευαισθητοποίησης (Donini, et al., 2008).

2.3 Οι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί

Οι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί⁶ εμφανίστηκαν για πρώτη φορά περίπου στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, αν και ως ορολογία οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί άρχισαν να γίνονται ευρέως γνωστοί μετά την ίδρυση του ΟΗΕ (The United Nations, 2009). Όπως μαρτυρά και η ονομασία τους, αυτοί οι οργανισμοί είναι μη κερδοσκοπικοί και έχουν ιδρυθεί με στόχο την παροχή εθελοντικής βοήθειας από μία πολιτική ομάδα σε διεθνές, εθνικό ή τοπικό επίπεδο. Εξαιτίας του οράματος των μη κυβερνητικών οργανισμών και των δεσμευτικών στόχων τους, οι εμπλεκόμενες σε αυτούς ομάδες πρέπει να προσφέρουν ανθρωπιστική βοήθεια προς τους πολιτισμούς ή τις ομάδες του πληθυσμού που το έχουν ανάγκη. Συγκεκριμένα, οι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί (Balbis, 2001):

- Λειτουργούν ως κανάλι για να μεταφέρουν τις ανησυχίες των πολιτών στην κυβέρνησή τους.
- Παρακολουθούν το βαθμό, στον οποίο εφαρμόζεται η κυβερνητική πολιτική παροχής βοήθειας.

⁶ International Non Governmental Organizations (INGO)

- Ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των ατόμων σε πολιτικές δραστηριότητες στις κοινότητές τους.
- Παρέχουν γνώση και παρουσιάζουν πληροφορίες σχετικά με τη δημιουργία ενός μηχανισμού έγκαιρης προειδοποίησης για ζητήματα που προκύπτουν.

Οι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί αποτελούν κατ' ουσία ιδιωτικές, εθελοντικές οργανώσεις, οι οποίες βασίζονται στην αυτοχρηματοδότηση και έχουν μη κερδοσκοπικό σκοπό (The United Nations, 2009). Στις Η.Π.Α. η ίδια κατηγορία οργανισμών φέρει την ονομασία «ιδιωτικοί εθελοντικοί οργανισμοί»⁷ ή απλά μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, ενώ σε άλλες χώρες μπορεί να αποκαλούνται «οι οργανισμοί των ανθρώπων»⁸ (Balbis, 2001). Ορισμένοι ερευνητικές συμφωνούν ότι κάθε ομάδα, ένωση ή κίνημα που έχει δημιουργηθεί και λειτουργεί με διαφορετικά άτομα με μη κερδοσκοπικό σκοπό, ανήκει στην κατηγορία των μη κυβερνητικών οργανισμών. Εφόσον η λειτουργία αυτής της κατηγορίας των οργανισμών έχει εθελοντικό σκοπό χαρακτηρίζεται ως μία εταιρεία της οποίας τα μέλη (μέτοχοι) δε διανέμουν κανένα μέρος του εισοδήματος ή του κέρδους της (Oleck & Stewart, 1994). Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί δεν εκπροσωπούν καμία κυβέρνηση, άλλα άτομα ή κοινωνικές ομάδες προκειμένου να προσφέρουν τη βοήθειά τους και για αυτό αναφέρονται και ως μη κυβερνητικές οργανώσεις. Ένας οργανισμός θα μπορούσε να έχει την ονομασία του μη κυβερνητικού οργανισμού, εάν έχει μία νομική μορφή εθελοντική, δεν ανήκει σε κάποιο κρατικό ή κυβερνητικό μηχανισμό και ο σκοπός του είναι μη κερδοσκοπικός. Όμως στην πραγματικότητα αυτό είναι λίγο δύσκολο να ισχύσει, καθώς υπάρχουν μη κυβερνητικοί οργανισμοί, οι οποίοι ταυτίζονται στενά με κάποια πολιτική παράταξη (Farrington & Lewis, 1993).

Όσοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί υπάρχουν και δημιουργούν εισοδήματα από εμπορικές δραστηριότητες, που παρέχουν μέσω συμβούλων πωλήσεων, δημοσιεύσεων και διοργάνωσης εκδηλώσεων είναι νόμιμες. Κάποιοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί δεν είναι αμιγώς μη κυβερνητικές οντότητες, καθώς λαμβάνουν χρηματοδότηση από την κυβέρνηση, από άλλες κυβερνήσεις ή από διακυβερνητικές ομάδες, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, το βασικό χαρακτηριστικό των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι ότι δεν εκπροσωπούν την κυβέρνησή τους, αλλά αντιπροσωπεύουν τον οργανισμό στον οποίο είναι εγγεγραμμένες ως μη κερδοσκοπικές και ιδιωτικές

⁷ Private Volunteer Organizations

⁸ People's Organizations

οργανώσεις (Gordon, 1998). Ο απώτερος σκοπός της λειτουργίας τους είναι η παροχή βοήθειας σε πληθυσμούς που έχουν σημαντικές ανάγκες που προέρχονται από τη φτώχεια ή με την κάλυψή τους αποκαθίσταται η ευημερία των μειονεκτούντων πολιτών. Τέλος, υπάρχει και ένας σημαντικός αριθμός μη κυβερνητικών οργανώσεων που στόχο έχουν την κάλυψη ενός ευρέως φάσματος πολιτικών και κοινωνικών στόχων (Oleck & Stewart, 1994).

Στον Πίνακα 1 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι βασικοί τύποι των μη κυβερνητικών οργανισμών, οι οποίοι λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο.

Πίνακας 1: Τύποι μη κυβερνητικών οργανισμών που υπάρχουν σε διεθνές επίπεδο (Balbis, 2001)

Συντομογραφία	Ονομασία
INGO	Διεθνείς μη κυβερνητικός οργανισμός
BINGO	Μη κυβερνητικοί οργανισμοί προσανατολισμένοι στις επιχειρήσεις
ENGO	Περιβαλλοντικοί μη κυβερνητικοί οργανισμοί
GONGO	Μη κυβερνητικοί οργανισμοί με κυβερνητική διοίκηση

Στον Πίνακα 2 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι πιο δημοφιλείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί και η δράση τους σε διεθνές επίπεδο.

Πίνακας 2: Οι κυριότεροι διεθνούς φήμης μη κυβερνητικοί οργανισμοί (Balbis, 2001)

Μη κυβερνητικός οργανισμός	Δράση
Διεθνής Αμνηστία	Αντιμετώπιση υποθέσεων αναφορικά με την απελευθέρωση κρατούμενων, τη δίκαιη μεταχείρισή τους, την κατάργηση των βασανιστηρίων, την απαγόρευση της θανατικής ποινής

και της δίκαιης παραπομπής σε δίκη εκείνων που ανήκουν στην κατηγορία των πολιτικών κρατούμενων

Γιατροί του Κόσμου

ΙΑτρική ανθρωπιστική βοήθεια σε ευάλωτες ομάδες όπως είναι οι πρόσφυγες, οι άστεγοι, οι μετανάστες, οι οικονομικά ασθενείς και οι ασθενείς

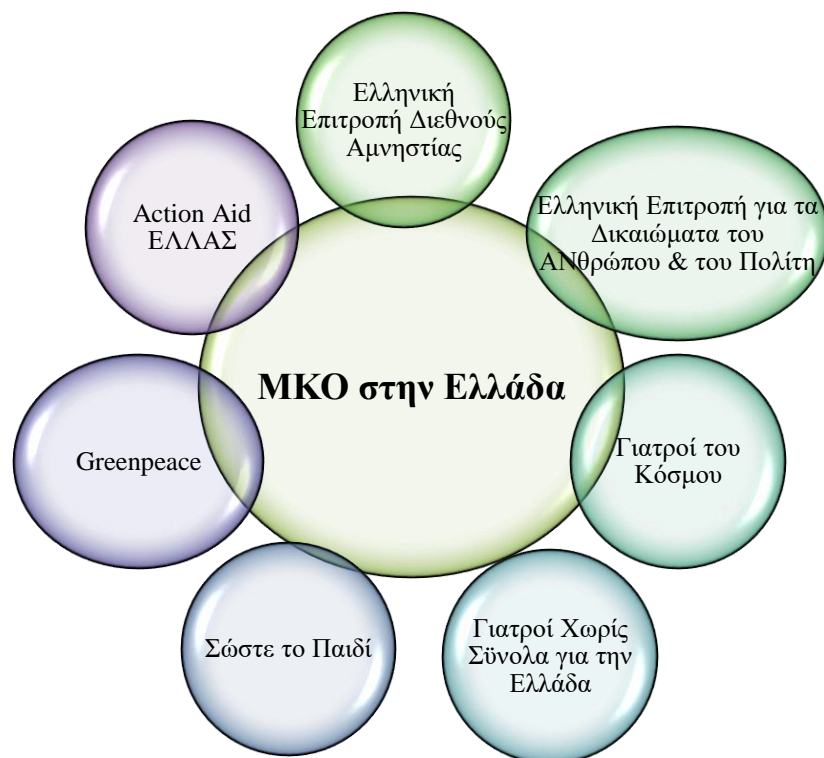
Greenpeace

Περιβαλλοντική οργάνωση με διοργάνωση εκστρατειών κατά της δημιουργίας και χρήσης πυρηνικών όπλων, υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος σχετικά με τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της αντιμετώπισης των χερσαίων οικολογικών προβλημάτων, της απαγόρευσης της φαιλινοθηρίας και του εμπορίου τοξικών αποβλήτων

Δράση κατά της πείνας

Μάχεται κατά της πείνας των πληθυσμών

Οι πιο γνωστοί μη κυβερνητικοί οργανισμοί στην Ελλάδα είναι αυτοί που παρουσιάζονται στο Γράφημα 2 που ακολουθεί.

Γράφημα 2: Μη κυβερνητικοί οργανισμοί που λειτουργούν στην Ελλάδα

2.3.1 Η λειτουργία των μη κυβερνητικών οργανισμών σε παγκόσμιο επίπεδο

Ένα μεγάλο μέρος των αναπτυσσόμενων χωρών, κατά τον 20^ο αιώνα ήρθε αντιμέτωπο με μία σφωρία διαρθρωτικών αλλαγών. Με τις αλλαγές κατάφεραν να μεταβούν σε ένα περισσότερο εκδημοκρατισμένο κόσμο με σημαντική επιρροή στην κοινωνία και στον πολιτισμό, όπου υπερισχύει η οικονομική απελευθέρωση. Παρά το γεγονός ότι οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί έχουν καθιερώσει την παρουσία τους στον Τρίτο Κόσμο, δεν χαίρουν εμπιστοσύνης, όπως στον ανεπτυγμένο κόσμο. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας του ότι οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί που λειτουργούν στις αναπτυσσόμενες χώρες δεν είναι τόσο γνωστοί, ενώ αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες ως προς την προσέλκυση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού (Balbis, 2001). Το γεγονός αυτό μπορεί να δημιουργήσει σημαντικές δυσκολίες στη λειτουργία των μη κυβερνητικών οργανισμών, καθώς επηρεάζεται η ικανότητά τους να συνεργαστούν με μεγαλύτερους οργανισμούς και να εφαρμόσουν προγράμματα μεγάλης κλίμακας. Βέβαια στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες συμβαίνει οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί να συνεργάζονται με τους κυβερνητικούς οργανισμούς αυτού του βεληνεκούς. Στόχος των οργανισμών σε αυτές τις χώρες είναι η μείωση του επιπέδου της φτώχειας και η επαναφορά της οικονομίας τους σε ρότα ανάπτυξης (Oleck & Stewart, 1994).

Στην Ταϊλάνδη λειτουργούν συνολικά 64 μη κυβερνητικοί οργανισμοί και περίπου 15.000 μη κυβερνητικές οργανώσεις ή αντίστοιχα ιδρύματα τα οποία έχουν ιδρυθεί από τους πολίτες εκεί. Ωστόσο, υπάρχουν μόνο 200 οργανισμοί που είναι στην πραγματικότητα ενεργοί και αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση προγραμμάτων σχετικών με την ανάπτυξη και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν αρκετές εθελοντικές οργανώσεις στη χώρα από το 19^ο αιώνα, ένα ποσοστό μεγαλύτερο από το 60% των εθνικών μη κυβερνητικών οργανισμών ιδρύθηκαν το 1984. Στο Φιλιππίνες, οι αριθμοί κυμαίνονται από 40.000 έως 50.000 μη κυβερνητικές οργανώσεις, ενώ περίπου οι 32.000 οργανισμοί είναι συλλογικοί. Αναφορικά με την Κίνα, υπάρχουν περισσότεροι από 180.000 οργανισμοί που αυτοπροσδιορίζονται ως μη κυβερνητικοί οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων των ενώσεων, των ιδρυμάτων και των εμπορικών επιμελητηρίων. Σύμφωνα με όσα είναι γνωστά, στην Κίνα υπάρχουν μορφές μη κυβερνητικών οργανώσεων, όπως: κοινωνικές οργανώσεις, ιδρύματα και πολιτικά μη επιχειρηματικά ιδρύματα (United States International Grantmaking, 2008).

Στη Λατινική Αμερική και στις χώρες της Καραϊβικής, οι δραστηριότητες των μη κυβερνητικών οργανισμών εστιάζουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας, του αναλφαριθμοσμού και της κοινωνικής περιθωριοποίησης. Με την ανάπτυξη τους και την ενεργό συμμετοχή τους σε κοινωνικά ζητήματα από τη δεκαετία του 1960, οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί σε αυτές τις χώρες έχουν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο ως προς την προώθηση της κοινωνίας των πολιτών, τη διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος και την υπεράσπιση των ιθαγενών πληθυσμών που δέχονται απειλές. Ο αριθμός των μη κυβερνητικών οργανισμών στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής συνεχώς αυξάνεται. Στο Μεξικό, τα τελευταία στοιχεία έδειξαν ότι υπάρχουν περίπου 10.000 οργανισμοί, πολλοί από τους οποίους είναι αρκετά παλιοί και εμπλέκονται σε πλήθος περιπτώσεων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και βοήθειας βελτίωσης της ανάπτυξης (Balbis, 2001). Ωστόσο, εκτός από την ανάπτυξη των μη κυβερνητικών οργανισμών στις αναπτυσσόμενες χώρες, συμβαίνει κάτι αντίστοιχο και στις ανεπτυγμένες χώρες με παρόμοια ένταση. Η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και εξωτερικής βοήθειας με στόχο την ανάπτυξη στις ανεπτυγμένες χώρες, συμβαίνει εξαιτίας των δεσμεύσεων για την αντιμετώπιση μακροχρόνιων και αναδυόμενων ζητημάτων που απειλούν την ανισότητα και την αειφόρο ανάπτυξη (Oleck & Stewart, 1994).

Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί στις Η.Π.Α. αναλαμβάνουν κρίσιμο ρόλο στις δραστηριότητες του κοινωνικού τομέα, αν και κάτι παρόμοιο συμβαίνει με τη δραστηριότητά τους και σε άλλες χώρες. Στις Η.Π.Α. συγκεκριμένα οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί δεν προβάλλουν μία διαφορετική μορφή οργάνωσης από αυτές που υπάρχουν ήδη και δραστηριοποιούνται στην κοινωνία της χώρας (Oleck & Stewart, 1994). Για την ιστορία, οι φιλανθρωπικές οργανώσεις, όπως και όλες οι μορφές οργανώσεων, απαλλάσσονται από τη φορολογία βάσει κάποιων ειδικών διατάξεων του φορολογικού κώδικα. Στην πραγματικότητα, αυτοί οι οργανισμοί ήταν ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος τομέας της αμερικανικής οικονομίας από το 1975 έως το 1995, αυξάνοντας το ποσοστό του εθνικού εισοδήματος από το 5,2% στο 5,7% μεταξύ 1975 και 1984. Επίσης, η συνεισφορά τους στο ΑΕΠ σημείωσε ένα εκπληκτικό άλμα ίσο με το 8% έως το 1990. Από το 1992, υπήρχαν περισσότεροι από 1.140.000 οργανισμοί που απαλλάσσονταν από τη φορολογία, συμπεριλαμβανομένων 546.000 ενοτήτων με χαρακτήρα φιλανθρωπικών οργανώσεων συμπεριλαμβανομένων και των εκκλησιών με 260 εκατομμύρια μέλη. Αυτές οι οργανώσεις είχαν ένα μέσο ετήσιο προϋπολογισμό της

τάξεως των 125 δισεκατομμυρίων δολαρίων, εκ των οποίων τα 56.7 δισεκατομμύρια δολάρια προέρχονταν από τις συνεισφορές της εκκλησίας (Ott, 2001).

2.3.2 Τομείς παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας

Ο βασικός στόχος παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι η μείωση του αριθμού απώλειας ανθρώπινων ζώων, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πληθυσμών και η βελτίωση της αναπτυξιακής πορείας τους. Όλοι οι άνθρωποι στις χώρες του Τρίτου Κόσμου έχουν ανάγκη από τροφή, νερό, στέγη και κάλυψη των υγειονομικών αναγκών τους. Ωστόσο, υπάρχουν και τομείς όπως είναι η εκπαίδευση και η εργασία που επίσης καθορίζουν την επιβίωση των ατόμων και σχετίζονται με την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Παρουσιάζοντας τους τομείς, όπου παρέχεται ανθρωπιστική βοήθεια, ο τομέας της υγείας θεωρείται ο σημαντικότερος. Είναι δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να απολαμβάνει στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο φυσική και ψυχική υγεία και όλοι έχουν το δικαίωμα ενός επαρκούς επιπέδου διαβίωσης. Αντικειμενικός στόχος κάθε ανθρωπιστικού φορέα παραμένει η ευημερία των ατόμων και της οικογένειάς τους, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων, της ένδυσης, της στέγης, της ιατρικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών (United Nations, 1948). Οι φυσικές καταστροφές προκαλούν αναπόφευκτες επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στην ευημερία των πληγέντων πληθυσμών. Αυτές οι επιπτώσεις μπορούν να περιγραφούν ως άμεσες όπως για παράδειγμα, ο θάνατος, ο τραυματισμός ή τα ψυχικά τραύματα ή ως έμμεσες όπως για παράδειγμα το αυξημένο ποσοστό μολυσματικών ασθενειών, ο υποσιτισμός και οι επιπλοκές των χρόνιων ασθενειών (Brennan & Nandy, 2001).

Τομείς παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας

- Υγεία
- Τροφή/Φαγητό
- Στέγη
- Νερό και αποχέτευση

Γράφημα 3: Τομείς παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας

Αναμφίβολα οι πολεμικές συρράξεις μπορούν να επιφέρουν το θάνατο ή τον τραυματισμό των ατόμων, ωστόσο οι επιπτώσεις, έμμεσες ή δευτερεύουσες, στη δημόσια υγεία είναι εξίσου καταστροφικές. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί μέσω της αύξησης του αριθμού των θανάτων κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων και της ευκολίας μετάδοσης των μολυσματικών ασθενειών εξαιτίας των άθλιων συνθηκών επιβίωσης των πληθυσμών (Brennan & Nandy, 2001). Συγκεκριμένα οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σχετίζονται με το θάνατο, την εκδήλωση ασθενειών, την αναπηρία αλλά και τον συνδυασμό αυτών (Ormhaug, et al., 2009). Η σοβαρότητα των άμεσων και των έμμεσων επιπτώσεων στην υγεία και η επακόλουθη ανάγκη και το είδος των δραστηριοτήτων ανακούφισης εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες. Για παράδειγμα, πρέπει να αποσαφηνιστεί εάν ο τύπος της κατάστασης έκτακτης ανάγκης ή καταστροφής εξαρτάται από την κλιματική αλλαγή ή από τα πρότυπα θνησιμότητας και νοσηρότητας. Σε αυτήν την περίπτωση τόσο η δημόσια υγεία όσο και οι ιατρικές ανάγκες μίας πληγείσας κοινότητας ποικίλουν ανάλογα με τον τύπο και την έκταση της καταστροφής. Οι σεισμοί, για παράδειγμα, προκαλούν πολλούς τραυματισμούς, απαιτούν ιατρική περίθαλψη, ενώ οι πλημμύρες προκαλούν σχετικά λιγότερους τραυματισμούς. Σε γενικές γραμμές, οι κοινές παρεμβάσεις στον τομέα της υγείας για ανθρωπιστική βοήθεια σχεδιάζονται με τρόπο τέτοιο ώστε να διασφαλίζονται τα βέλτιστα δυνατά οφέλη για την υγεία των πληθυσμών (Brennan & Nandy, 2001).

Επίσης, πρέπει να διευκρινιστεί εάν οι διαθέσιμοι πόροι και οι υπηρεσίες μίας χώρας είναι ικανές ώστε να καθορίσουν το εάν μπορεί να αντιμετωπιστεί σε μεγάλο

βαθμό και σε επίπεδο ο τύπος της ανθρωπιστικής βοήθειας που απαιτείται. Οι φυσικές καταστροφές μπορούν να προκαλέσουν σοβαρές ζημιές σε εγκαταστάσεις υγείας, ύδρευσης και αποχέτευσης, που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην υγεία του πληθυσμού. για παράδειγμα, ο σεισμός που έπληξε το Μεξικό το 1985, είχε ως αποτέλεσμα την κατάρρευση 13 νοσοκομείων και οι θάνατοι ανέρχονταν σε 866 από τους οποίους οι 100 ήταν υγειονομικό προσωπικό. Το 1998, όταν ξέσπασε ο τυφώνας στην Ονδούρα, καταστράφηκαν 123 Κέντρα Υγείας και 23 νοσοκομεία, ενώ ο σεισμός του 2005 οδήγησε στην καταστροφή 100 νοσοκομεία στο Πακιστάν (Netherlands Ministry of Foreign Affairs, 2006). Τέλος, η κατάσταση υγείας του πληθυσμού μπορεί να επηρεάσει τη βαρύτητα των άμεσων ή των έμμεσων επιπτώσεων στην υγεία και άρα την ανάγκη για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Αρκετοί πληθυσμοί υφίστανται ήδη την έλλειψη υπηρεσιών υγείας, τροφίμων και έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με κακές εγκαταστάσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, οπότε η άμεση ανάγκη για ανθρωπιστική βοήθεια είναι μεγαλύτερη (Drimie, 2004).

Ένας ακόμη τομέας παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας είναι η τροφή. Κάθε ανθρώπινος οργανισμός έχει κάποιες ελάχιστες απαιτήσεις σε διατροφική ενέργεια για να θεωρείται ότι είναι επαρκής για την κάλυψη των αναγκών του, για την ολοκλήρωση ελαφριάς δραστηριότητας και για να υπάρχει καλή υγεία. Ωστόσο, οι διατροφικές ανάγκες των ατόμων ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, τον τρόπο ζωής, το καθημερινό επίπεδο δραστηριότητας, το ύψος, το βάρος, τη σύνθεση σώματος και την ιατρική κατάσταση. Όπως και στην περίπτωση της υγείας έτσι και στην περίπτωση της τροφής είναι αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα η επάρκεια τροφής. Κατά τα τελευταία χρόνια, από το 1980 και έπειτα, ο αριθμός των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης σχετικά με την τροφή αυξάνεται κατά μέσο όσο κατά 15% ετησίως. Το 2009 ο αριθμός των ατόμων που δεν μπορούσε να εξασφαλίσει την τροφή του σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν μεγαλύτερος από ένα δισεκατομμύριο (WHO , 2010). Το 1997 ξεκίνησε ένα επιστημονικό πρόγραμμα ονόματι «Sphere» από μία μη κυβερνητική οργάνωση σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό. Το εν λόγω πρόγραμμα στηριζόταν σε δύο παραδοχές (WHO , 2010):

1. Πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ανακούφιση της ανθρώπινης ταλαιπωρίας, που μπορεί να οφείλεται σε καταστροφές και συγκρούσεις

2. Πρέπει να υπάρξει μέριμνα για όλους εκείνους που πλήττονται από τις καταστροφές και έχουν δικαίωμα σε μία ζωή με αξιοπρέπεια και επομένως δικαίωμα στη βοήθεια.

Η συνεργασία των παραπάνω οργανώσεων διαμόρφωσαν έναν «Ανθρωπιστικό Χάρτη» και προσδιόρισαν τα ελάχιστα πρότυπα που πρέπει να επιτευχθούν για την παροχή βοήθειας σε περιπτώσεις καταστροφών σε κάποιους βασικούς τομείς όπως είναι η υγεία, η τροφή, η στέγη, το καθαρό νερό και η αποχέτευση. Η πρόσβαση σε τροφή και η διατήρηση ενός ικανοποιητικού επιπέδου διατροφής είναι καθοριστικός παράγοντας για την επιβίωση των ατόμων που βρίσκονται σε μία κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Κατά τη διάρκεια των πρώτων ημερών μετά από μία καταστροφή, η έκταση των ζημιών είναι συχνά άγνωστη και η επικοινωνία δύσκολη. Σε αυτήν την περίπτωση δε χρειάζεται να παραχωρηθούν τρόφιμα για τα οποία έχει γίνει έλεγχος της διατροφικής τους αξίας, πρέπει απλά να είναι αρκετά σε αριθμό για να καλύψουν τον πληθυσμό που έχει ανάγκη και να προσφέρουν επάρκεια σε ενέργεια. Η απόφαση για τη διανομή τροφίμων στα πλαίσια της επισιτιστικής βοήθειας πρέπει να στηρίζεται σε ακριβείς πληροφορίες. Είναι απαραίτητο να μη γίνεται σπατάλη και διανεμηθούν μεγάλες ποσότητες τροφίμων καθώς είναι δυνατό να αρχίσουν να πωλούνται στη «μαύρη αγορά» και να δημιουργηθούν σημαντικά προβλήματα (WHO , 2010).

Μία ακόμη μορφή παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας είναι εκείνη της εξασφάλισης στέγης, για την προστασία των πληθυσμών από δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι σε χαμηλές ή σε υψηλές θερμοκρασίες ο ανθρώπινος οργανισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά. Όταν οι συνθήκες επιβίωσης δεν είναι οι κατάλληλες είναι δυνατό να εκδηλωθούν προβλήματα υγείας, όπως είναι η εξάντληση. Για την αποφυγή τέτοιων δυσάρεστων καταστάσεων απαραίτητη προϋπόθεση είναι να αποφεύγεται η έκθεση των ατόμων σε πολύ υψηλές ή σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες, και αυτό μπορεί να επιτευχθεί με το να βρίσκονται σε ένα αξιοπρεπές περιβάλλον όπου θα έχουν ρούχα και τρόφιμα. Ο σεισμός που έπληξε την Ασία το 2005 επηρέασε το Πακιστάν, με αποτέλεσμα περίπου 73.000 άτομα να χάσουν τη ζωή του, περισσότεροι από 100.000 τραυματίστηκαν και περίπου 3,3 εκατομμύρια έχασαν τα σπίτια τους με αποτέλεσμα να μείνουν στο δρόμο. Λίγο μετά το σεισμό, δριμύ ψύχος και έντονες χιονοπτώσεις έπληξαν την περιοχή με αποτέλεσμα ο ΟΗΕ να

μεριμνήσει για την εξασφάλιση 210.000 σκηνών και δύο εκατομμυρίων υπνόσακων (Miller, 2005).

Επιπρόσθετα, το νερό και η αποχέτευση αποτελούν επόμενους τομείς παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Είναι πολύ βασικό για τους ανθρώπους να καταναλώνουν αρκετή ποσότητα νερού, το οποίο πρέπει να είναι καθαρό και πόσιμο. Η κατανάλωση νερού είναι εξίσου ή και περισσότερο αναγκαία από την κατανάλωση τροφίμων. Το καθαρό νερό είναι βασική προϋπόθεση για τη ζωή και την υγεία. Η επαρκής ποσότητα νερό που είναι ασφαλές είναι απαραίτητοι παράγοντες για την πρόληψη του θανάτου από αφυδάτωση, τη μείωση του κινδύνου από ασθένειες που σχετίζονται με το νερό, ενώ είναι χρήσιμο για το μαγείρεμα και την τήρηση των ατομικών και οικιακών αναγκών υγιεινής. Η υγιεινή έχει αποδειχθεί εξίσου κρίσιμη για την πρόληψη ασθενειών και αναγνωρίζεται επίσης ως βασικό ανθρώπινο δικαίωμα. Η ανάγκη για νερό και αποχέτευση αυξάνεται στα πρώτα στάδια μίας ανθρωπιστικής κρίσης, όταν οι πληθυσμοί είναι πιο ευάλωτοι λόγω τραυματισμών, υποσιτισμού και άγχους και ασθενειών οι οποίες μπορούν να εξαπλωθούν εύκολα μέσω της μολυσμένης παροχής νερού (Connolly, et al., 2004).

2.4 Υποστήριξη αναπτυσσόμενων χωρών από το δυτικό κόσμο

Η συμμετοχή σε κυβερνητικές δράσεις παροχής εξωτερικής και ανθρωπιστικής βοήθειας μπορεί να είναι αποτελεσματική και υπό προϋποθέσεις να οδηγήσει ακόμη και στην ανάπτυξη των πληθυσμών που την δέχονται. Η παροχή βοήθειας μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη μέσα από έμμεσα δίκτυα τα οποία μπορούν να αναλυθούν μέσα από την ανάλυση της ατομικής επίδρασης στην ανάπτυξη. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι οι ενισχύσεις που μπορεί να δίνονται προς τους πολίτες των χωρών του Τρίτου Κόσμου μπορούν να βελτιώσουν το επίπεδο του ΑΕΠ και έτσι να παρατηρηθεί μία επίπτωση στην κατανάλωση (Djankov, et al., 2006). Οι Rogerson et al. (2004) και ο Lyons (2009) σημείωσαν ότι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των προγραμμάτων ανθρωπιστικής βοήθειας σε ορισμένες περιπτώσεις αλληλοεπικαλύπτονται και χαρακτηρίζονται από περιορισμένο συντονισμό. Όπως έχει ήδη σημειωθεί η παροχή βοήθειας προς τους μειονεκτούντες των αναπτυσσόμενων χωρών συμβαίνει κατά κύριο λόγο από διεθνείς οργανισμούς και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που λαμβάνουν μικρή

και ασταθή χρηματοδότηση. Ως εκ τούτου οι οργανώσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας μετά την εκδήλωση κάποιας κρίσης ή καταστροφής εργάζονται καθημερινά στις αναπτυσσόμενες χώρες για την αντιμετώπισή τους. Σε αρκετές περιπτώσεις συνεργάζονται με τους πολίτες των πληγέντων χωρών αλλά και τις τοπικές οργανώσεις παροχής βοήθειας. Αυτό το γεγονός αποτελεί μία σημαντική πρόκληση καθώς πρέπει να γίνουν αποδεκτοί και να ενσωματωθούν με τους γηγενείς πληθυσμούς, για τη βελτίωση της υγείας, του βιοτικού επιπέδου και της εκπαίδευσης (Lyons, 2009).

2.4.1 Η παροχή βοήθειας από την Αυστραλία για την υποστήριξη του έργου «Ασφαλείς Κοινότητες μέσα από τη μείωση των καταστάσεων καταστροφών»⁹ στην Ινδονησία

Η βοήθεια που προσέφερε η Αυστραλία στα πλαίσια του προγράμματος SCDRR αφορούσε στην παροχή χρηματοδοτικών πόρων για την αποκατάσταση και την ανοικοδόμηση της χώρας της Ινδονησίας. Η συγκεκριμένη χώρα είχε πληγεί από ένα ισχυρό σεισμό αλλά και τσουνάμι με αποτέλεσμα να χαθούν πολλές ανθρώπινες ζωές και αρκετοί να μείνουν χωρίς σπίτι. Η κυβέρνηση της Αυστραλίας και της Ινδονησίας έχουν μία μακρά ιστορία στον τομέα της συνεργασίας για την παροχή βοήθειας από την πρώτη προς τη δεύτερη με στόχο την ανάπτυξη. Επιπλέον, η Αυστραλία είχε δεσμευτεί να υποστηρίξει με την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας κατά τη διάρκεια αυτής της καταστροφής στην Ινδονησία μέσα διάφορων παρεμβατικών προγραμμάτων. Το ταμείο στήριξης της Αυστραλίας εξακολουθεί να είναι δεσμευμένο για την υποστήριξη της ανάπτυξης της Ινδονησίας. Μεταξύ των δύο χωρών δημιουργήθηκε η μεγαλύτερη διμερής δέσμευση για τη διαχείριση των καταστροφών, ως βάση για το αναπτυξιακό πρόγραμμα της παροχής βοήθειας από την Αυστραλία προς την Ινδονησία που ονομαζόταν «Αυστραλία-Ινδονησία, Διευκόλυνση για τη μείωση των καταστροφών»¹⁰ (AIFDR & BNPB, 2012).

Το AIFDR είχε διαχειριστή τη μη κυβερνητική οργάνωση «Αυστραλιανή Βοήθεια»¹¹ και εστίαζε στην ενίσχυση της ικανότητας της Ινδονησίας να αναγνωρίσει, να μετριάσει και να ανταποκριθεί στους κινδύνους που προέρχονται από τις φυσικές

⁹ Safer Communities through Disaster Risk Reduction (SCDRR)

¹⁰ Australia Indonesia Facility for Disaster Reduction (AIFDR)

¹¹ Australian Aid, AusAID

καταστροφές (AIFDR & BNPB, 2012). Ο στόχος του AIFDR (AIFDR & BNPB, 2012) είναι να «...ενισχύσει την εθνική και την τοπική ικανότητα ως προς τη διαχείριση καταστροφών το 2007 στην Ινδονησία, και την ανοικοδόμηση της περιοχής, περισσότερο ανθεκτικής σε καταστροφές».

Οι στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι (AIFDR & BNPB, 2012):

- Η εκπαίδευση
- Ο κίνδυνος
- Η συνεργασία και η παροχή επιχορηγήσεων.

Η AIFDR προσπαθούσε να χρηματοδοτήσει μία ομάδα πολλών επιχειρήσεων με κορυφαίους επιστήμονες οι οποίοι ήταν ειδικοί στις καταστροφές από τους κινδύνους και τους σεισμούς στην Ινδονησία. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας νέος χάρτης κινδύνων για την πιθανότητα πραγματοποίησης σεισμού στην Ινδονησία. Αυτή η μορφή υποστήριξης είχε ζητηθεί από το Υπουργείο Δημοσίων Έργων κατά τον Ιανουάριο του 2010. Ο χάρτης που προέκυψε εγκρίθηκε από τον αρμόδιο υπουργό, και επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί για τη ρύθμιση των εθνικών κωδικών κτιρίων, στην επόμενη αναθεώρηση του εθνικού προτύπου της Ινδονησίας για τον αντισεισμικό σχεδιασμό. Επιπλέον, θα χρησιμεύσει ως σημείο αναφοράς για τη μελλοντική βελτίωση της εθνικής ασφάλειας και της δημιουργίας έγκυρων και πρόσφατων χαρτών κινδύνου (Fargher, et al., 2012).

2.4.2 Η παροχή βοήθειας από το Ηνωμένο Βασίλειο για την υποστήριξη του έργου «Ασφαλείς Κοινότητες μέσα από τη μείωση των καταστάσεων καταστροφών»¹² στην Ινδονησία

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου έχει δεσμευτεί προς την κυβέρνηση της Ινδονησίας για την παροχή υποστήριξης προς τον πληθυσμό της Ινδονησίας που βρέθηκε σε ανάγκη. Η δέσμευσή της όριζε ότι έπρεπε να δαπανήσει έως και 10% για την κάλυψη των αναγκών από τις φυσικές καταστροφές σε μέτρα προετοιμασίας και μετριασμού της επίδρασης των μελλοντικών καταστροφών. Η χρηματοδότηση που διατίθεται για τη

¹² Safer Communities through Disaster Risk Reduction (SCDRR)

μείωση του κινδύνου καταστροφών¹³ μετά το τσουνάμι που έπληξε τον Ινδικό Ωκεανό και έπρεπε να επενδυθεί στις κατάλληλες εθνικές και περιφερειακές πρωτοβουλίες. Αυτή η χρηματοδότηση αφορούσε σε μία δέσμευση ενός ποσού ίσου με 4,5 εκατομμύρια λίρες για πρόγραμμα με τετραετή ορίζοντα υλοποίησης, σε συνεργασία με τον ΟΗΕ και την κυβέρνηση της Ινδονησίας. Στόχος του προγράμματος στήριξης ήταν η μείωση της ευπάθειας των φτωχών κοινοτήτων που βρισκόταν στη δίνη των φυσικών καταστροφών μέσω αποτελεσματικότερων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και ενίσχυσης της ικανότητα της κυβέρνησης να προετοιμαστεί για μελλοντικές καταστροφές (Annual Report 2007, 2007). Στην Ινδονησία σύμφωνα με το πρόγραμμα DFID (2008) έφτασε μία συνεισφορά 38 εκατομμυρίων λιρών από το ταμείο δωρητών προς τη χώρα που είχε επηρεαστεί από το τσουνάμι. Με αυτές τις χρηματοδοτήσεις η χώρα θα μπορούσε να προχωρήσει στην εν νέου ανοικοδόμηση των κοινωνικών υποδομών με την ανέγερση και την επισκευή περισσότερων των 3,000 σπιτιών, ενώ άλλα 8,000 σπίτια βρισκόταν υπό κατασκευή. Επίσης, μπορούσε να δώσει μία ώθηση προς την οικονομία της και ταυτόχρονα να επισκευάσει ή να κατασκευάσει εκ νέου το οδικό δίκτυο μήκους 2,200 χιλιομέτρων και 1,100 γεφυρών με τη μεταφορά 98,000 τόνων υλικών υποδομής (DFID, 2008).

Σύμφωνα με το DFID (2011) για το διάστημα 1997 έως 2008 παρατηρήθηκε σχεδόν ένας διπλασιασμός των απασχολούμενων στις οργανώσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας. Επιπλέον, σημειώθηκε ότι ένα ποσοστό σχεδόν ίσο με το 75% της ανθρωπιστικής βοήθειας που παρέχεται προορίζεται για τις περιοχές όπου εκδηλώνονται συγκρούσεις. Υπάρχει μία σαφής ανάγκη για αυξημένη προστασία και ασφάλεια ως μέρος της ανθρωπιστικής αντίδρασης, ιδιαίτερα σε χώρες που είναι ευάλωτες και πληγείσες από συγκρούσεις κατά το παρελθόν. Το Ηνωμένο Βασίλειο προσπαθεί να προωθή το σεβασμό των ανθρωπιστικών αρχών για να υποστηρίξει τη με το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας για το καλύτερο επίπεδο ζωής και την ευκολία πρόσβασης των πληθυσμών στα προς το ζην (DFID, 2011). Είναι σκόπιμη η αναφορά του γεγονότος ότι υπάρχουν ενδείξεις σύμφωνα με τις οποίες η επίδραση μίας καταστροφής μπορεί να μετριαστεί πλήρως με την ανοικοδόμηση των πληγείσων χωρών ή την αντιμετώπιση των αιτιών που έχουν προκαλέσει την ευπάθεια. Με ένα σωστό συνδυασμό συμπόνοιας, αλληλεγγύης και βελτίωσης της πολιτικής δραστηριότητας μπορεί να μειωθεί ο αριθμός των θανάτων και

¹³ Disaster Risk Reduction (DRR)

σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα να μη χρειάζεται η παροχή μεγάλου βαθμού ανθρωπιστικής βοήθειας (DFID, 2008).

2.4.3 Παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Ένωση στη Συρία¹⁴

Η Συρία σχεδόν εδώ και 10 χρόνια βιώνει τη δίνη των πολεμικών συγκρούσεων με αποτέλεσμα ο πληθυσμός της να προσπαθεί να επιβιώσει σε πολύ άσχημες συνθήκες και οι ανάγκες του να είναι υψηλές. Παρά το γεγονός ότι στα βορειοδυτικά της χώρας οι συγκρούσεις έχουν ολοκληρωθεί, ωστόσο η κρίση παραμένει έντονη με αποτέλεσμα να θεωρείται επιτακτική η ανάγκη για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Σχεδόν το μισό των συνολικών υγειονομικών εγκαταστάσεων της περιοχής βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία, ενώ οι οικονομικές δυσκολίες της χώρας είναι συνεχώς αυξανόμενες και σε όλες αυτές τις δυσμενείς συνθήκες έχει προστεθεί και η πρόσφατη πανδημική κρίση λόγω του νέου κορονοϊού. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το μεγαλύτερο χορηγό ανθρωπιστικής βοήθειας προς τη Συρία και τον πληθυσμό της που βρίσκεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης κατά τα τελευταία χρόνια. Ένας αριθμός περίπου ίσως με 2,7 εκατομμύρια ατόμων είναι εκτοπισμένοι στη βορειοδυτική Συρία ή οδηγήθηκαν στην εγκατάλειψη της χώρας εξαιτίας των αλληπάλληλων συγκρούσεων. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Συρίας έχει άμεση εξάρτηση από την ανθρωπιστική βοήθεια και τη διασυνοριακή βοήθεια που προσφέρεται μέσα από την Τουρκία.

Ωστόσο, είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί ότι η νέα εξέλιξη της πανδημικής κρίσης έχει οδηγήσει στον περιορισμό των διασυνοριακών μετακινήσεων γεγονός το οποίο οδήγησε στον περιορισμό των προμηθειών, στην αύξηση των τιμών και στη μείωση των ευκαιριών για εύρεση εργασίας για την τόνωση του εισοδήματος του πληθυσμού. Η στέγη, η υγειονομική περίθαλψη, η τροφή, το νερό, η αποχέτευση, η εκπαίδευση και η ασφάλεια και η προστασία παραμένουν επείγουσες ανάγκες, ειδικά στα βόρεια της χώρας. Αξίζει να σημειωθεί ότι εξαιτίας της οικονομικής κρίσης της παγκόσμιας οικονομίας εκατομμύρια Σύριοι αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στη χώρα τους προσπαθώντας να καλύψουν τις βασικές ανάγκες τους. Από την έναρξη της ανθρωπιστικής κρίσης στη Συρία το 2011, περισσότερα από 20 δισεκατομμύρια ευρώ έχουν αποσταλεί για να υποστηρίξουν τους πιο ευάλωτους πολίτες της Συρίας, εντός της

¹⁴ Πηγή, European Civil Protection and Humanitarian aid Operations (2021)

χώρας και στην ευρύτερη την περιοχή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε η κινητήρια δύναμη των διαβουλεύσεων για δέσμευση και τήρηση της υπόσχεσης της Συρίας, που είχαν πραγματοποιηθεί στις Βρυξέλλες στο διάστημα από το 2017 έως το 2020.

Για το 2020 μόνο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδότησε με 197 εκατομμύρια ευρώ υπό τη μορφή παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, επιτρέποντας στους εταίρους της να προσεγγίσουν εκατομμύρια ανθρώπους για την προσφορά βοήθειας στη Συρία. Αυτή η δράση περιλάμβανε περίπου 40 εκατομμύρια ευρώ για την αντιμετώπιση των αναγκών που προέκυψαν από την πανδημία του νέου κορονοϊού. Μετά την τελευταία κλιμάκωση των συρράξεων στη βόρεια Συρία και την απειλή του νέου κορονοϊού, η Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε έκκληση επανειλημμένα για κατάπαυση του πυρός που τελικά τέθηκε σε ισχύ στις 5 Μαρτίου του 2020. Υπό το φως εκατοντάδων επιθέσεων κατά των αμάχων, μονάδων παροχής υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και σχολικών εγκαταστάσεων. Κατά την τελευταία δεκαετία, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρότρυνε όλα τα εμπλεκόμενα μέλη της σύγκρουσης να επιτρέψουν την απρόσκοπτη και ασφαλή ανθρωπιστική πρόσβαση σε άτομα που είχαν ανάγκη τηρώντας τους όρους του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου. Μετά την τελευταία μαζική εκτόπιση του πληθυσμού της Συρίας στις αρχές του 2020, οι ανθρωπιστικοί εταίροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγκάστηκαν να αυξήσουν το βαθμό της κατ' επείγουσας βοήθειάς τους.

Παράλληλα με αυτό, προσάρμοσαν τα τρέχοντα προγράμματα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας για να συμπεριλάβουν την ετοιμότητα και τις παρεμβάσεις ανταπόκρισης που σχετίζονταν με την έξαρση της πρόσφατης υγειονομικής κρίσης. Εντός της Συρίας, τα προγράμματα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχονται από περισσότερους από 40 ανθρωπιστικούς εταίρους που εργάζονται σε όλη τη χώρα και όπου οι ανάγκες είναι οι πιο έντονες. Παρέχουν στους πληθυσμούς της χώρας επισιτιστική βοήθεια, συνήθως με τη μορφή μετρητών, αλλά και υγειονομική περίθαλψη, στέγη, νερό, αποχέτευση και υγιεινή, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, βασικά είδη οικιακής χρήσης, καθώς και εκπαίδευση και ασφάλεια. Εκτός από τη βοήθεια προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση και στοχεύσει στη διασφάλιση της ζωής των Σύριων, παρέχει επίσης βοήθεια σε μετρητά για να δομήσει την αντοχή των πολιτών ώστε να τους αποτρέψει να επιστρέψουν σε απειλητικές για τη ζωή καταστάσεις (ληστείες, απειλές, δολοφονίες, απαγωγές, λεηλατήσεις). Καθώς οι ανθρωπιστικές οργανώσεις λειτουργούν σε πολύ δύσκολες συνθήκες, και με γνώμονα την ανασφάλεια και τους συνεχείς περιορισμούς πρόσβασης, τηρούν αυστηρά τις ανθρωπιστικές αρχές

της ουδετερότητας, της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί επίσης προγράμματα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας σε χώρες της περιοχής όπως είναι ο Λίβανος, η Ιορδανία, η Αίγυπτος και η Τουρκία.

2.4.4 Παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Ένωση στην Αφρική¹⁵

Η ανάγκη για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στην Αφρική συνεχίζουν να αυξάνονται λόγω μίας σωρείας γεγονότων που συμβαίνουν όπως είναι οι συγκρούσεις, η απουσία τροφής, η κλιματική αλλαγή, η φτώχεια, η απουσία υγειονομικής περίθαλψης και η εκδήλωση επιδημιών και η πρόσφατη υγειονομική κρίση εξαιτίας του SARS 2 Covid 19. Οι συγκρούσεις που εκδηλώνονται στη χώρα της Αφρικής διαταράσσουν τη ζωή των τοπικών κοινωνιών όπως στην κοινότητα του Σαχέλ, της Μπουρκίνα Φάσο, του Μάλι και του Νίγηρα, που βρίσκονται στο επίκεντρο μίας από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες ανθρωπιστικές κρίσεις σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα άτομα που ζουν σε αυτές τις περιοχές είναι ιδιαίτερα ευάλωτα άτομα, ενώ ζουν σε περιοχές που επλήγησαν από συγκρούσεις και αντιμετωπίζουν για συνεχόμενη χρονιά μία επισιτιστική κρίση εξαιτίας των αλληλεπικαλυπτόμενων προκλήσεων στην περιοχή. Ένας αριθμός που ξεπερνά το 1/4 του πληθυσμού της Κεντρικής Αφρικής αναγκάζεται σε εσωτερική μετανάστευση ή ζει ως πρόσφυγας σε κάποια γειτονική χώρα. Ο μεγαλύτερος αριθμός αυτών των ατόμων στηρίζεται στην ανθρωπιστική βοήθεια για την επιβίωσή του.

Οι συνεχόμενες κρίσεις στην περιοχή της λίμνης Τσαντ (Καμερούν, Τσαντ, Νίγηρας και Νιγηρία) έχουν οδηγήσει στην εκδήλωση πολλών ανθρωπιστικών αναγκών. Για πολλές δεκαετίες, οι πληθυσμοί που κατοικούν στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό έπρεπε να βρουν τρόπο να διαφύγουν από τις συγκρούσεις της περιοχής. Οι ανθρωπιστικές ανάγκες στη χώρα είναι από τις μεγαλύτερες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Ουγκάντα φιλοξενεί το μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων στην ήπειρο, οι περισσότεροι από τους οποίους προέρχονται από το Νότιο Σουδάν ή τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό. Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι ενώ η Ουγκάντα έχει μία ανοιχτή πολιτική για τους πρόσφυγες, η άφιξη τόσο μεγάλου αριθμού προσφύγων από το 2017 έχει δημιουργήσει ιδιαίτερες ανθρωπιστικές ανάγκες και απαιτείται η παροχή

¹⁵ Πηγή, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (2020)

βασικών υπηρεσιών τόσο προς τους πρόσφυγες όσο και προς τους γηγενείς πληθυσμούς. Από την άλλη πλευρά, η απουσία ασφάλειας και τα επαναλαμβανόμενα ακραία καιρικά φαινόμενα διαβρώνουν την ικανότητα των ευάλωτων κοινοτήτων στη Σομαλία και την Αιθιοπία να ανακάμψουν. Η Αιθιοπία είναι επίσης η δεύτερη μεγαλύτερη χώρα υποδοχής προσφύγων στην Αφρική, επιδεινώνοντας έτσι την ανθρωπιστική κρίση σε μία χώρα που ήδη αγωνίζεται να αντιμετωπίσει την άσχημη καθημερινότητά της.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι η Αφρική ήταν πάντα στην κορυφή της ανθρωπιστικής ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανθρωπιστική βοήθεια της τελευταίας προς την Αφρική επικεντρώνεται στην παροχή των ευάλωτων πληθυσμών στέγης, τροφής και διατροφικής βοήθειας, ευκολίας πρόσβασης σε καθαρό νερό και σε δομές παροχής υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και φροντίδας και τέλος εκπαίδευσης. Τα προγράμματα προσφοράς ανθρωπιστική βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Αφρική στοχεύουν σε άτομα που έχουν παγιδευτεί στις ανθρωπιστικές κρίσεις και στην προστασία τους, μέσω της παροχής υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε θύματα βίας εξαιτίας του φύλου. Ταυτόχρονα, καταβάλλονται προσπάθειες για τη χρήση διαφορετικών μέσων βοήθειας που θα προωθούν τη σύνδεση μεταξύ της βραχυπρόθεσμης ανθρωπιστικής βοήθειας, η οποία μπορεί να αντιμετωπίσει μόνο τις συνέπειες μιας κρίσης, και να δημιουργήσει συνέργεια με τη μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή και ειρηνευτική δράση που έτσι αντιμετωπίζονται οι ρίζες των κρίσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

3.1 Ο εθελοντισμός στην παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες

Πολλοί από τους οργανισμούς ανάπτυξης και παροχής βοήθειας εξαρτώνται από την εθελοντική εργασία των ατόμων πάνω στην εκπαίδευση, την ανάπτυξη ικανοτήτων και την προσφορά υπηρεσιών. Σε ετήσια βάση, τόσο οι εθνικές όσο και οι διακυβερνητικοί οργανισμοί αλλά και οι οργανισμοί που στηρίζονται στην εκπαίδευση, στην πίστη και στην αφοσίωση. Οι ΜΚΟ αλλά και κάθε ενδιαφερόμενος ξοδεύουν

σημαντικά χρηματικά ποσά στην προώθηση και τη διαχείριση των εθελοντικών προγραμμάτων διεθνούς βεληνεκούς (Lasker, 2016). Στα προγράμματα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας η ζήτηση για εθελοντές υπήρχε πάντα, ενώ προσανατολιζόνταν κυρίως προς τον υγειονομικό τομέα. Ειδικότερα, έχουν υπάρξει αρκετά εθελοντικά προγράμματα εκπαίδευση φοιτητών της ιατρικής και άλλα στα οποία μπορούσαν να συμμετάσχουν πολίτες οι οποίοι ήθελαν να προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους, έχοντας αποκτήσει γνώσεις για ζητήματα διεθνούς υγείας (Powell, et al., 2009).

Μέσω του εθελοντικού προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών έχει διαπιστωθεί ότι οι εθελοντές που ειδικεύονταν στον τομέα παροχής υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης είχαν υψηλότερη ζήτηση σε σύγκριση με εθελοντές που ειδικεύονταν σε άλλα επαγγέλματα (United Nations Volunteers, 2017). Ένας μεγάλος όγκος της διεθνούς ερευνητικής κοινότητας έχει εστιάσει στα κίνητρα, στους ρόλους αλλά και στις επιπτώσεις των εθελοντών στα διεθνή προγράμματα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας (Tiessen & Heron, 2012). Επίσης, δεν πρέπει να παραληφθεί η αναφορά του γεγονότος ότι ορισμένες εμπειρικές έρευνες έχουν επικεντρωθεί στις εμπειρίες των εθελοντών που περιστασιακά εξυπηρετούν τις ανθρωπιστικές οργανώσεις και τους χρηματοδότες των ταξιδιών τους (Lasker, 2016). Ωστόσο, ελάχιστα έχουν γίνει γνωστά σχετικά με το τι συνιστά τις επιθυμητές και αποτελεσματικές πρακτικές του διεθνούς εθελοντισμού και της προοπτικής των εταίρων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας (Arya & Nouvet, 2017). Μία βασική υπόθεση στην οποία στηρίζονται οι εθελοντικές οργανώσεις προσφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας είναι ότι, οι τοπικές οργανώσεις που φιλοξενούν εθελοντές από το εξωτερικό, είναι σε καλύτερη θέση στο να προσδιορίζουν τους παράγοντες που συμβάλλουν στις αποτελεσματικές πρακτικές παρά όταν υπάρχουν εθελοντές ή οργανώσεις που ενεργούν βάσει αποφάσεων ελλείψει τοπικών προοπτικών (Tiessen & Heron, 2012).

Στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχει μία έντονη κριτική στις εθελοντικές δραστηριότητες σχετικά με την παροχή υγειονομικών υπηρεσιών σε ασθενείς ή σε άτομα που βρίσκονται σε μία ευάλωτη θέση. Ωστόσο, ένα ζήτημα ηθικής που τίθεται σε αυτές τις περιπτώσεις αφορά στο ότι κάποιες φορές μπορεί αυτό να συμβαίνει από άτομα τα οποία δεν είναι επαγγελματίες αλλά βρίσκονται στο στάδιο της πρακτικής άσκησης τους (Snyder, et al., 2011). Για την εκπόνηση αυτών των μελετών έχουν πραγματοποιηθεί συνεντεύξεις με ιατρικό προσωπικό (Kung, et al., 2016), με ιατρικό και μη ιατρικό προσωπικό το οποίο συνεργάζονται με εθελοντές (Lasker, 2016), με κατοίκους των

κοινοτήτων ή και με ασθενείς (Weng, et al., 2015) ή με ένα συνδυασμό των παραπάνω (Green, et al., 2009). Τα αποτελέσματα αντίστοιχων μελετών είναι ιδιαίτερα σημαντικά καθώς εντοπίζονται διαφορετικές μέθοδοι, τοπικές ρυθμίσεις και προγράμματα που είναι εξαιρετικά συνεπή και πολύτιμα για τον εντοπισμό των τρόπων με τους οποίους οι εθελοντικές δράσεις που σχετίζονται με την υγεία θα μπορούσαν να βελτιωθούν (Arya & Nouvet, 2017). Τόσο οι εθελοντικές οργανώσεις προσφοράς ανθρωπιστικής και υγειονομικής βοήθειας όσο και οι εταίροι ή τα μέλη κάθε τοπικής κοινότητας έχουν επισημάνει ορισμένες βασικές προκλήσεις αναφορικά με τη διαχείριση των εθελοντών. Παράλληλα, έχουν θέσει ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εθελοντών σε αντίστοιχες περιπτώσεις και την ικανοποίηση με την οποία αναπτύσσονται οι δράσεις και βελτιώνονται τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα (Arya & Nouvet, 2017), (Perold, et al., 2013).

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα πρόκλησης είναι εκείνο σύμφωνα με το οποίο οι εθελοντικές οργανώσεις προσφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας εκφράζουν τις ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη εθελοντών που να γνωρίζουν την κουλτούρα, τα ήθη και τα έθιμα των τοπικών πληθυσμών, την εμφάνιση μίας στάσης ανωτερότητας των εθελοντών έναντι των ατόμων που πρόκειται να δεχτούν τη βοήθειά τους, την απουσία σεβασμού έναντι των τοπικών εθίμων και των πρακτικών και την επιβολή των δικών τους μεθόδων και απόψεων με ακατάλληλους τρόπους που δε συμβαδίζουν με το περιβάλλον της πρακτικής (Lasker, 2016), (Kung, et al., 2016). Σε αντίστοιχες περιπτώσεις εκφράζεται μία βαθιά επιθυμία για μεγαλύτερη παροχή φροντίδας και καλύτερη επικοινωνία με τους εθελοντές, τόσο σε όρους γλωσσικής επικοινωνίας όσο και σε όρους σαφήνειας του σκοπού. Δεν πρέπει να παραληφθεί η αναφορά τους γεγονότος ότι κάποιες φορές οι εθελοντές επαγγελματίες υγείας μπορεί να ανταγωνίζονται ή να προσπαθούν να αντικαταστήσουν τους επαγγελματίες υγείας που βρίσκονται στην πρακτική τους αλλά ανήκουν στην τοπική κοινωνία (Green, et al., 2009).

Σε μία έρευνα με επαγγελματίες υγείας στην Υποσαχάρια Αφρική αποδείχθηκε ότι υπήρχαν επιπλέον ανησυχίες σχετικά με το διεθνή εθελοντισμό στον τομέα της παροχής υγειονομικής βοήθειας. Ένας σημαντικός αριθμός εθελοντών υγείας από τους διεθνείς οργανισμούς βίωσε περισσότερες αρνητικές εμπειρίες παρά θετικές. Μεταξύ των προκλήσεων που εντοπίστηκαν από αυτούς τους επαγγελματίες υγείας της τοπικής κοινωνίας των περιοχών αποδοχής της βοήθειας, ήταν ότι οι εθελοντές θεωρούνταν άτομα «κατώτερα, άπειρα και άρρωστα, έτοιμα να εργαστούν με ένα χαμηλό εισόδημα

σε αναπτυσσόμενες χώρες». Σχεδόν βέβαιο ήταν εξ αρχής ότι θα αντιμετώπιζαν εμπόδια σε πολιτισμικό και γλωσσικό επίπεδο, με τους διαφορετικούς κανόνες και τις αξίες. Όλα αυτά οφείλονταν στην ανεπαρκή πολιτιστική ευαισθησία και ευαισθητοποίηση και σε μία γενική έλλειψη κατανόησης σχετικά με τις τοπικές πρακτικές υγείας και τις προκλήσεις. Αρνητικός παράγοντας προσήλωσης και συνεργασίας των εθελοντών της υγείας ήταν η υποτίμηση της γνώσης του τοπικού υγειονομικού προσωπικού, όπως και η απροθυμία να υποστηριχθεί το σύστημα της δημόσιας υγείας. Αυτό προέκυπτε από την απουσία κατανόησης του ρόλου και την έλλειψη επικοινωνίας σχετικά με τους όρους αναφοράς, την περιγραφή της εργασίας και τις αμοιβαίες προσδοκίες των εθελοντών και των τοπικών εργαζόμενων (επαγγελματιών και μη, ιατρικής κατεύθυνσης και μη) στον τομέα της υγείας (Laleman, et al., 2007).

Παρά τις όποιες επικρίσεις, το ανθρώπινο δυναμικό, οι ασθενείς και τα μέλη μίας τοπικής κοινότητας συχνά αναφέρουν την ικανοποίησή τους από την εμπειρία της φιλοξενίας των εθελοντών, εκτιμώντας την ανησυχία που μπορεί να δείχνουν και αναγνωρίζοντας την επιπλέον βοήθεια που προσφέρεται σε δύσκολες καταστάσεις, τις υπηρεσίες αλλά και τις προμήθειες που έχουν μαζί τους από τη χώρα προέλευσής τους (Lasker, 2016). Τα μέλη των υγειονομικών μονάδων των περιοχών αποδοχής της ανθρωπιστικής ή της υγειονομικής βοήθειας έχουν εκφράσει τις θετικές στάσεις τους έναντι της συνεισφοράς των εθελοντών (Lasker, 2016). Σε παρόμοια αποτελέσματα κατέληξε και η μελέτη των Laleman et al. (2007), οι οποίοι μελετούσαν την επίδραση του εθελοντισμού στην υγεία στην περιοχή της Υποσαχάριας Αφρικής. Ειδικότερα, ανέφεραν ότι οι τοπικοί επαγγελματίες υγείας θεωρούσαν ότι οι εθελοντές των διεθνών προγραμμάτων ήταν ιδιαίτερα χρήσιμοι καθώς πρόσφεραν σκληρή δουλειά, κίνητρα, προσαρμοστικότητα, αφοσίωση, υψηλή πιθανότητα καινοτομίας και ικανότητα διδασκαλίας εξειδικευμένων δεξιοτήτων (Laleman, et al., 2007). Σε άλλες μελέτες σχετικά με τον εθελοντισμό σε δράσεις παροχής βοήθειας υγειονομικού χαρακτήρα στην Ινδονησία και στην Ινδία, διαπιστώθηκε ότι βραχυπρόθεσμα οι εξειδικευμένοι, εθελοντές γιατροί ήταν αποτελεσματικοί στη διάδοση, γνώση και εμπειρογνωμοσύνη. Συγκεκριμένα, πρέπει να σημειωθεί ότι ένα ποσοστό συμμετεχόντων ίσο με το 97% εκτίμησε τη μεταφορά ιατρικών τεχνικών και δεξιοτήτων που παρέχονταν από τους εθελοντές (Lough, 2016)

3.2 Ο ρόλος των νοσηλευτών στην παροχή ανθρωπιστικής και υγειονομικής βοήθειας

Οι οργανώσεις που σχετίζονται με την υγεία, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, η Παγκόσμια Τράπεζα, οι κυβερνητικές και ΜΚΟ, οι φιλανθρωπικοί φορείς όπως και ο Ερυθρός Σταυρός στηρίζονται στην πίστη ότι η συνεισφορά τους και οι πρωτοβουλίες τους σχετικά με την προσφορά βοήθειας στον τομέα της υγείας μπορούν να επηρεάσουν θετικά εκατομμύρια ανθρώπους (Belcher & DeForge, 2007), (Frossard & Bojarska, 2007). Εντός των ανθρωπιστικών οργανώσεων υπάρχουν αρχές και κώδικες συμπεριφοράς για τους εργαζόμενους που συμμετέχουν σε δράσεις προσφοράς βοήθειας προς τον αναπτυσσόμενο κόσμο (Tiessen & Heron, 2012). Ωστόσο, η δυνατότητα μεταφοράς κωδικών και αρχών είναι σχετική για την παροχή υγειονομικής περίθαλψης στο δυτικό κόσμο και στις αναπτυσσόμενες χώρες, γεγονός το οποίο παραμένει προβληματικό (Hunt, 2008). Η προσφορά ανθρωπιστικής βοήθειας υγειονομικού χαρακτήρα δεσμεύεται από πρότυπα και πρωτόκολλα που σέβονται την υποδομή και τον πολιτισμό του έθνους αποδοχής της (Dufour, et al., 2004).

Το νοσηλευτικό προσωπικό που απασχολείται σε κυβερνητικούς οργανισμούς, διευκολύνει τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανθρωπιστικές αποστολές για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων στην υγεία που είναι αποδεκτά από τις φτωχές κοινότητες (Frossard & Bojarska, 2007), (Thieren, 2007). Η περίπλοκη φύση της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας έχει συζητηθεί από αρκετούς ερευνητές, ενώ δουλεύοντας με την τοπική κοινωνία και σε συνεργασία με τοπικές ομάδες έχει αναγνωριστεί η ενδυνάμωση και η προώθηση της ανεξαρτησίας των τοπικών κοινοτήτων (Heck, et al., 2007), (Zinsli & Smythe, 2009). Έχει διαπιστωθεί ότι η «δύναμη» που χρησιμοποιείται από τους νοσηλευτές στην πράξη, η ενδυνάμωση ή/και η αύξηση της εξάρτησης από τις υπηρεσίες που παρέχονται από τις ανθρωπιστικές οργανώσεις προσελκύουν την εργασία ξεπερνώντας τον ανθρωπισμό (Zinsli & Smythe, 2009). Οι Bell & Carens (2004) έχουν αναφέρει ότι οι απασχολούμενοι νοσηλευτές σε ανθρωπιστικές οργανώσεις παροχής υγειονομικής βοήθειας στο δυτικό κόσμο μπορεί να αντιμετωπίσουν απροσδόκητες επιπλοκές αλλά γνωρίζουν πως να αντιμετωπίσουν τις συμπεριφορικές αποχρώσεις ατόμων με διαφορετικά πολιτικά και πολιτιστικά συστήματα.

Οι διαπολιτισμικές διαφορές και οι εμπειρίες των νοσηλευτών αναγνωρίζονται ως δύναμη που ενυπάρχει στην παροχή υπηρεσιών υγείας αλλά είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική κλινική πρακτική και την αποτελεσματική προσφορά βοήθειας προς τις χώρες του Τρίτου Κόσμου (Spence, 2001). Ο ρόλος των νοσηλευτών στην προσφορά ανθρωπιστικής και υγειονομικής βοήθειας είναι πολύ σημαντικός αν και μπορεί να προκύψουν ηθικά ζητήματα σχετικά με το εάν μπορούν να λάβουν αποφάσεις για τις πρακτικές νοσηλείας ή διατροφής ανήλικων των αναπτυσσόμενων χωρών που δε συμφωνούν με τα πρότυπα του δυτικού πολιτισμού (Lough, 2016). Η έρευνα του Hunt (2008) προσπάθησε να προσφέρει μεγαλύτερη γνώση επί ηθικών ζητημάτων και ηθικής συλλογιστικής που χρησιμοποιούν οι Καναδοί νοσηλευτές που εργάζονται ως εθελοντές σε αναπτυσσόμενες χώρες. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα αυτή ανέφεραν ότι καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να δείξουν σεβασμό στα τοπικά έθιμα και στις πεποιθήσεις που μπορεί να έρχονται σε σύγκρουση με τις δικές τους αξίες. Οι διαφορετικές αντιλήψεις για την υγεία, την ασθένεια και το θάνατο συχνά δημιουργούν διλήμματα και εμπόδια στην παροχή φροντίδας η οποία θα είναι κατάλληλη για τους ντόπιους πληθυσμούς (Hunt, 2008).

Σε μία ακόμη έρευνα του Hunt (2010), όπου συμμετείχαν γιατροί, νοσηλευτές, μαίες αλλά και εργαζόμενοι σε μη ιατρικά επαγγέλματα που πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις ανέφεραν ότι η εργασία τους αποτελούσε μία ηθικά περίπλοκη δραστηριότητα. Για αυτό το λόγο έπρεπε να βρίσκονται σε ετοιμότητα, να έχουν ένα βαθμό υποστήριξης αλλά και ισχυρά κίνητρα για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Αυτό το γεγονός γίνεται ακόμη πιο περίπλοκο όταν η πολιτιστική ποικιλομορφία είναι ακόμη εντονότερη, και έτσι οι εργαζόμενοι των ανθρωπιστικών οργανώσεων έρχονται αντιμέτωποι με ηθικά διλήμματα που επιζητούν την επίλυσή τους (Hunt, 2008). Η επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας υγειονομικής μορφής από τους νοσηλευτές εξαρτάται από τον παράγοντα της ετοιμότητας, της επαγγελματικής ικανότητας και της προγενέστερης εμπειρίας σε ανθρωπιστικές οργανώσεις. Επιπλέον, έχει σημειωθεί ότι οι νοσηλευτές έχουν δείξει έντονη επιθυμία να συνεισφέρουν για λόγους προσωπικής ανάπτυξης και ικανοποίησης. Έχει υπογραμμιστεί ότι οι ανησυχίες των επαγγελματιών υγείας και των νοσηλευτών, σχετικά με την προσωπική τους ασφάλεια και την εργασιακή ικανοποίησή τους, επηρεάζουν την εργασία τους και την αποτελεσματικότητά τους στις ανθρωπιστικές οργανώσεις (Bjermeld, et al., 2006).

3.3 Παροχή φαρμακευτικής βοήθειας προς τις χώρες του Τρίτου Κόσμου

Πριν την παροχή φαρμακευτικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες συνήθως εφαρμόζεται μία κοινή πρακτική προγραμματισμού πριν από την ανάπτυξη αποστολών. Με αυτόν τον τρόπο πραγματοποιούνται έρευνες σχετικά με την τοποθεσία που χρειάζεται βοήθεια και αναγνωρίζονται οι ανάγκες των υποδομών υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων των κοινών συνταγογραφούμενων φαρμάκων. Η εξοικείωση με τις φαρμακευτικές πολιτικές της χώρας αποδοχής της βοήθειας, μπορεί να βελτιώσει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα του προπαρασκευαστικού προγραμματισμού, συμβάλλοντας στη συνολική επιτυχία της ανθρωπιστικής αποστολής. Η πλειοψηφία των χωρών διαθέτει μία εθνική τυποποιημένη λίστα βασικών φαρμάκων, η οποία παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα φάρμακα που σχετίζονται με τη θεραπεία των ασθενειών που επικρατούν σε μία συγκεκριμένη χώρα και την επιδημιολογία της. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) έχει εισάγει την έννοια της τυποποιημένης λίστας των βασικών φαρμάκων, σε μία προσπάθειά του να ενθαρρύνει τα εθνικά υγειονομικά συστήματα να επικεντρωθούν σε ένα περιορισμένο αριθμό προσεκτικά, επιλεγμένων φαρμάκων για τα οποία υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας, της ασφάλειας και της ποιότητας (World Health Organization, 2004).

Αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο το οποίο μπορεί να βοηθήσει τις χώρες να διαχειριστούν με τον καλύτερο τρόπο την προσφορά φαρμακευτικών προϊόντων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και έτσι να μειωθεί το συνολικό κόστος της υγειονομικής περίθαλψης (Gruppo, 2000). Ο ΠΟΥ έχει δημοσιεύσει μία λίστα μοντέλων που ενημερώνονται συνεχώς και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως παγκόσμιο πρότυπο για να καθοδηγήσουν τις αρχές της κάθε χώρας να αναπτύξουν τη δική τους εθνική τυποποιημένη λίστα βασικών φαρμάκων (World Health Organization, 2002). Σε αρκετές αναπτυσσόμενες χώρες, οι εθνικές λίστες τυποποιημένων βασικών φαρμάκων καθοδηγείται από τη διαδικασία των προμηθειών του δημόσιου τομέα, την αποδοχή φαρμακευτικών δωρεών κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και την πρόσληψη επαγγελματιών στον τομέα της υγείας για την ορθολογική χρήση των φαρμάκων. Ως αποτέλεσμα αυτού, πολλοί διεθνείς οργανισμοί και ΜΚΟ που συμμετέχουν σε προγράμματα ανθρωπιστικής βοήθειας για την ανάπτυξη του τομέα της

υγείας, στηρίζονται σε ένα σύστημα εφοδιασμού φαρμακευτικών προϊόντων με τη χρήση της τυποποιημένης λίστας βασικών φαρμάκων. Αυτό διασφαλίζει την ομαλή ενσωμάτωση στο σύστημα της χώρας υποδοχής, με λιγότερα απόβλητα και καλύτερη βιωσιμότητα (World Health Organization, 2010).

Η προσφορά φαρμακευτικής βοήθειας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των αναγκών ανθρωπιστικής βοήθειας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, για τα οφέλη αυτών των προσφορών που πρέπει να πραγματοποιηθούν, είναι χρήσιμο να παρέχονται εθνικές και διεθνείς οδηγίες, σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες σε επίπεδο χώρας. Αρκετές χώρες που πλήττονται από καταστροφές ή βρίσκονται σε άλλες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης αναφέρουν συχνά ότι λαμβάνουν ακατάλληλη φαρμακευτική βοήθεια, εξαιτίας για παράδειγμα του ότι μπορεί τα φάρμακα να λήγουν (Stehmann, 2002). Η ανεξέλεγκτη εισροή ακατάλληλης φαρμακευτικής βοήθειας μπορεί να δημιουργήσει σοβαρό και περιττό βάρος, καθώς πολλές από αυτές τις χώρες αγωνίζονται με τον περιορισμό των αποβλήτων και το πρόσθετο κόστος που προκύπτει από το χειρισμό αυτών των δωρεών σε φάρμακα. Κάθε βοήθεια με τη μορφή της φαρμακευτικής προσφοράς απαιτεί την παρουσία αποθηκευτικού χώρου, ασφάλεια και ανθρώπινο δυναμικό, όπως και τον προγραμματισμό τους κόστους καταστροφής των αχρησιμοποίητων φαρμάκων (Hechmann & Bunde-Briouste, 2007).

Για την αντιμετώπιση των πολυάριθμων προβλημάτων που σχετίζονται με τη λανθασμένη προσφορά φαρμακευτικής βοήθειας, ο ΠΟΥ έχει δημοσιεύσει οδηγίες οι οποίες βελτιστοποιούν τη διαδικασία αυτή. Αν και δεν είναι νομικά δεσμευτικές, αυτές οι οδηγίες είναι διεθνώς αναγνωρισμένες και ισχύουν για την προσφορά φαρμακευτικής βοήθειας σε χώρες που βρίσκονται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ή/και ως μέρος της αναπτυξιακής βοήθειας. Οι οδηγίες του ΠΟΥ για την προσφορά φαρμακευτικής βοήθειας έχουν εγκριθεί από τους διεθνείς εθελοντικούς οργανισμούς και από τις ανθρωπιστικές οργανώσεις ή τις ΜΚΟ, παρέχοντας εγκρίσεις αιτημάτων μεταφοράς φαρμακευτικών προϊόντων που έχουν προσφερθεί από ΜΚΟ, διεθνείς οργανισμούς και άλλες ιδιωτικές εθελοντικές οργανώσεις (World Health Organization, 2010). Για να διασφαλιστεί το μέγιστο όφελος, οι δωρητές φαρμακευτικής βοήθειας πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι δωρεές φαρμάκων σχετίζονται με την κατάσταση έκτακτης ανάγκης και βασίζονται στις ανάγκες τους. Η προσφορά φαρμακευτικής βοήθειας πρέπει να εγκριθεί για τη χρήση της από τη χώρα αποδοχής της, όπως αναφέρονται από την εθνική

τυποποιημένη λίστα βασικών φαρμάκων του ΠΟΥ (Hechmann & Bunde-Briouste, 2007).

Η ποιότητα των φαρμακευτικών προϊόντων αποτελεί πρωταρχικό στόχο των οδηγιών του ΠΟΥ. Όλα τα φαρμακευτικά σκευάσματα τα οποία προσφέρονται μέσω της παροχής βοήθειας πρέπει να λαμβάνονται από αξιόπιστες πηγές, να συμμορφώνονται με τα πρότυπα ποιότητας τόσο του παρόχου όσο και του αποδέκτη και πρέπει η διάρκεια ζωής τους να είναι τουλάχιστον 1 έτος, μετά την άφιξής του στη χώρα-αποδέκτη. Οι ρυθμιστικές υπηρεσίες σε όλο τον κόσμο απαγορεύουν την προσφορά φαρμάκων που έχουν λήξει ή πλησιάζουν την ημερομηνία λήξης τους, καθώς αυτά θεωρούνται νοθευμένα προϊόντα. Εάν η ημερομηνία λήξης έχει παρέλθει, δεν υπάρχει καμία διαβεβαίωση ότι αυτά τα φάρμακα θα έχουν την ταυτότητα, την ασφάλεια, τη δύναμη, την ποιότητα και την καθαρότητα των χαρακτηριστικών που πρέπει να διαθέτουν. Οι ημερομηνίες λήξης τείνουν να επηρεαστούν από το κλίμα στη δικαιούχο χώρα, την αυξημένη θερμοκρασία και την υψηλή υγρασία, που με τη σειρά τους μπορούν να αυξήσουν τους ρυθμούς αποσύνθεσης των φαρμάκων και να μειωθεί η αρχική διάρκεια ζωής τους (World Health Organization, 2010). Ωστόσο στα “κενά” που παρουσιάζονται στη δωρεά φαρμάκων σημαντικό ρόλο έχουν οι μεγάλες παραγωγές γενόσημων φαρμάκων. Με το τέλος του διπλώματος μίας φαρμακοβιομηχανίας για μία συγκεκριμένη φόρμουλα φαρμάκου, ανοίγεται δρόμος σε άλλες φαρμακοβιομηχανίες να παράγουν την ίδια φόρμουλα με διαφορετική ονομασία κάθε φορά, ενισχύοντας την αγορά με αυτό το φάρμακο. Με την παραγωγή της ίδιας φόρμουλας από πολλές εταιρίες η τιμή του προϊόντος πέφτει και καθίσταται πιο προσιτό σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού. Αντίστοιχα, σε διεθνές επίπεδο, οι φαρμακοβιομηχανίες μπορούν να παράγουν την ίδια φόρμουλα, σύμφωνα με τις ανάγκες του πληθυσμού της εκάστοτε χώρας που εδρεύουν, ενισχύοντας σημαντικά την επίλυση υγειονομικών προβλημάτων σε χαμηλότερο κόστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και του Ψυχρού Πολέμου άρχισε να αναδύεται η έννοια της παροχής εξωτερικής βοήθειας, με τη μορφή ανθρωπιστικής ή αναπτυξιακής βοήθειας. Η βοήθεια παρέχονταν από κράτη που βρισκόταν σε μία καλή οικονομική κατάσταση και δεν αντιμετώπιζαν κάποια μορφή ανθρωπιστικής κρίσης, προς τα κράτη που ήταν ευάλωτα στην εκδήλωση συγκρούσεων, φυσικών καταστροφών ή διακρίνονταν για την πολιτική τους αστάθεια. Αυτή η προοπτική άρχισε να γίνεται εντονότερη μετά την καθιέρωση της δημοκρατίας και των προσπαθειών εκδημοκρατισμού των αναπτυσσόμενων χωρών. Ωστόσο, είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι υπάρχει ένα σημαντικό μέρος της βιβλιογραφίας το οποίο αναφέρει ότι η παροχή βοήθειας είναι αναποτελεσματική. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι μπορεί να παρέχεται ως μέσο ελέγχου των ευάλωτων κρατών στο ρόλο του αποδέκτη της βοήθειας, ενώ έχει επίσης επικριθεί για την εξάρτηση, τη συμμετοχή, τη συνοχή και την αποτυχία των αναπτυξιακών προγραμμάτων. Με την πάροδο των ετών έχουν δημιουργηθεί αρκετά προγράμματα παροχής βοήθειας από τις χώρες του δυτικού πολιτισμού προς τις αναπτυσσόμενες χώρες για την αντιμετώπιση των βασικών αναγκών τους.

Τις περισσότερες φορές τα προγράμματα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας λειτουργούν αποτελεσματικά ως προς τη μείωση το επιπέδου της φτώχειας και της διασφάλισης της ασφάλειας και της προστασίας των πληθυσμών που το έχουν ανάγκη. Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων αυτού του βεληνεκούς στοχεύουν στην ανάπτυξη των χωρών που αντιμετωπίζουν μία κρίση, ώστε οι πολίτες να μην αναγκαστούν να δημιουργήσουν εντάσεις στο εσωτερικό των χωρών εξαιτίας του ότι μπορεί να χρειαστεί να προβούν σε αυθαιρεσίες (κλοπή, απαγωγή, λεηλασία, δολοφονία) για την κάλυψη των βασικών αναγκών τους. Μέσω της προσφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζονται οι βασικές ανάγκες των πολιτών τους όπως

είναι η κάλυψη της στέγης, της τροφής και της ένδυσης, η πρόσβαση σε καθαρό νερό, η τήρηση των κανόνων υγιεινής και η αποχέτευση, η ευκολία πρόσβασης σε υγειονομικές υπηρεσίες, η εκπαίδευση, η προστασία, η παροχή ψυχολογικής υποστήριξης στους ευάλωτους ανθρώπους, η εξασφάλιση ότι προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τηρείται η κυβερνητική πολιτική.

Στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος των διεθνών οργανώσεων και οργανισμών, όπως επίσης και των μη κυβερνητικών οργανισμών. Όλες αυτές οι οργανώσεις έχουν μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και οι απασχολούμενοι σε αυτές διακρίνονται για το χαρακτηριστικό του εθελοντισμού, ενώ τηρούν αυστηρά τις ανθρωπιστικές αρχές, όπως είναι η αλληλεγγύη και η ουδετερότητα ως προς την παροχή βοήθειας. Ο ρόλος τους είναι ενημερωτικός και αφορά στην οργάνωση των πολιτών, ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα στη βραχυπρόθεσμη και στη μακροπρόθεσμη περίοδο. Στην πρώτη περίπτωση αντιμετωπίζονται τα προβλήματα των πληθυσμών των αναπτυσσόμενων χωρών, ενώ στη δεύτερη περίπτωση οι ανθρωπιστικές οργανώσεις εργάζονται προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης των βαθύτερων αιτιών τους. Με τα προγράμματα που οργανώνουν οι ανθρωπιστικές οργανώσεις ενισχύεται η ικανότητα των μειονεκτούντων κοινοτήτων ως προς τη διαχείριση των βασικών τους προβλημάτων και ταυτόχρονα προωθείται η ανάπτυξη. Παράλληλα με αυτές τις δράσεις όμως προστατεύονται οι πολίτες των αναπτυσσόμενων χωρών, προωθείται η πρόληψη και η προστασία του περιβάλλοντος και οδηγούνται στην αειφόρο ανάπτυξη.

Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης επιχειρήθηκε η παρουσίαση της παροχής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες από τις χώρες του δυτικού πολιτισμού. Το παρόν πόνημα ολοκληρώθηκε με την πραγματοποίηση μίας θεωρητικής προσέγγισης στη διεθνή βιβλιογραφία, ώστε να εντοπιστούν οι κατάλληλες πηγές που θα μπορούσαν να στηρίξουν αυτό το θέμα.

Η παροχή βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες μπορεί λοιπόν να συμβεί είτε μέσω της ανθρωπιστικής είτε μέσω της αναπτυξιακής βοήθειας με την κάλυψη των βασικών αναγκών των πληθυσμών που το έχουν ανάγκη (στέγη, τροφή, ένδυση, νερό, υγεία, επιδημίες, εκπαίδευση, ασφάλεια). Η κλιματική αλλαγή, αλλά και η επεκτατική πολιτική αρκετών χωρών, οδηγούν πολύ συχνά στην εκδήλωση κρίσεων όπου οι ανθρωπιστικές οργανώσεις σπεύδουν να προσφέρουν τη βοήθειά τους. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα διάφορων μελετητών ή ερευνητών η αποτελεσματικότητα της

ανθρωπιστικής βοήθειας έχει επικριθεί, ωστόσο με ουσιαστικές παρεμβάσεις επιχειρείτε διαρκώς μια αναδιοργάνωση των ανθρωπιστικών προγραμμάτων, ώστε τα προβλήματα που ανακύπτουν να είναι αντιμετωπίσιμα.

Κλείνοντας, η ολοκλήρωση του παρόντος συγγραφικού πονήματος βασίστηκε στην κατανόηση της σημασίας παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας προς τους πληθυσμούς του πλανήτη, που το έχουν ανάγκη. Αυτό το θέμα είναι διαχρονικό και οι διαστάσεις του θα γίνονται ολοένα και μεγαλύτερες εξαιτίας δυσμενών παραγόντων που υφίστανται σε αρκετές χώρες. Η δυναμική του θέματος θέτει τα θεμέλια μίας πιο εμπειριστατωμένης ερευνητικής μελέτης. Συγκεκριμένα, ο εντοπισμός ορισμένων μη κυβερνητικών οργανισμών στην Ελλάδα, οι οποίοι έχουν πρόσφατα προσφέρει ανθρωπιστική βοήθεια σε αναπτυσσόμενες χώρες, θα ικανοποιούσε απόλυτα τη στοιχειοθέτηση ενός πονήματος με λεπτομέρειες που να εφάπτονταν πλήρως με τους στόχους και της υπηρεσίας του οικείου επιστημονικού πεδίου. Προϋπόθεση είναι η πολυσχιδής καταγραφή της βοήθειας που έχει προσφερθεί, προκειμένου να πραγματοποιηθεί μία ποιοτική μελέτη, όπως για παράδειγμα με την τέλεση προσωπικών συνεντεύξεων με καταρτισμένα ενεργά μέλη των ανθρωπιστικών οργανώσεων. Μέσω των συνεντεύξεων θα είναι δυνατό να κατανοηθούν σημαντικά στοιχεία σχετικά με τον τρόπο:

- Οργάνωσης των ανθρωπιστικών προγραμμάτων και των δράσεων
- Εντοπισμού των αναγκών που πρέπει να καλυφθούν
- Αποστολής της ανθρωπιστικής βοήθειας
- Συμμόρφωσης με τις βασικές ανθρωπιστικές αρχές
- Συγκρότησης ομάδων δράσης για την παροχή βοήθειας.

Τέλος, με την πραγματοποίηση μιας ενδελεχούς μελέτης είναι εφικτό να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν καίρια πιθανά μελανά σημεία στην οργάνωση των ανθρωπιστικών οργανισμών ή των ανθρωπιστικών προγραμμάτων που μπορεί να οδηγούν στην αναποτελεσματικότητα της παρεχόμενης βοήθειας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

AIFDR & BNPB, 2012. *Australia Indonesia Facility for Disaster Reduction*, Jakarta, Indonesia: Independent Progress Review.

Andrews, N., 2009. Foreign aid and development in Africa: What the literature says and what the reality is. *Journal of African Studies and Development*, 1(1), pp. 8-15.

Annual Report 2007, 2007. *Department for International Development*, s.l.: Annual Report 2007.

Arya, A. N. & Nouvet, E., 2017. Host experience: a brief survey of the literature. Στο: *Global Health Experiential Education From Theory to Practice*. New York: Routledge, pp. 163-79.

Azarnert, L. V., 2008. Foreign aid, fertility and human capital accumulation. *Economica*, 75(300), pp. 766-781.

Balbis, J., 2001. NGOs, government and development in Latin America and the Caribbean. *Management of Social Transformations (MOST)*, 53(48).

Barratt, B., 2008. *Human Rights and Foreign Aid: For Love or Money?*. London: Routledge.

Bauer, P., 2000. *From Subsistence to Exchange and Other Essays*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

Beauchamp, S., 2008. *Defining the Humanitarian Space through Public International Law*, s.l.: On the Edges of Conflict Working Paper.

Belcher, J. R. & DeForge, B. R., 2007. Faith-based social services: The challenges of providing assistance. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work*, 26(4), pp. 1-19.

Bell, D. A. & Carens, J. H., 2004. The ethical dilemma of international human rights and humanitarian NGOs: Reflections on a dialogue between practitioners and theorists. *Human Rights Quarterly*, Τόμος 26, pp. 300-329.

Bjerneld, M., Lindmark, G., McSpadden, L. N. & Garrett, M. J., 2006. Motivations, concerns, and expectations of Scandinavian health professions volunteering for humanitarian assignments. *Disaster Management & Response*, 4(2), pp. 49-58.

Boone, P., 1996. Politics and the Effectiveness of Foreign Aid. *European Economic Review* , 40(2), pp. 289-329.

Brennan, R. J. & Nandy, R., 2001. Complex humanitarian emergencies: a major global health challenge. *Emergency Medicine*, 13(2), pp. 147-56.

Brian, C., 2001. *ODA: Official Development Assistance or Opportunity, Duty and Agenda? : a comparative analysis of Japan and Australia as foreign aid donors in the South Pacific, 1976-2000*, Canterbury: University of Canterbury.

Carbone, M., 2007. *European Union and International Development: The Politics of Foreign Aid*. London : Routledge.

Chervin, M. & Wijnbergen, S. V., 2010. *Economic Growth and the Volatility of Foreign aid*, Amsterdam: Tinbergen Institute Discussion Paper .

Clemens, M., Radelet, S. & Bhavnani, R., 2004. *Counting chickens when they hatch: The short term effect of aid on growth*, s.l.: Center for Global Development working paper.

Collinson, S. & Elhawary, S., 2012. *Humanitarian Space: A Review of Trends and Issues*, Humanitarian Policy Group, London: ODI.

Connolly, M. A. και συν., 2004. Communicable diseases in complex emergencies: impact and challenges. *The Lancet*, 364(9449), pp. 1974-1983.

Darcy, J., 2004. *Human Rights and Humanitarian Action: A review of the issues*, Humanitarian Policy Group, London: ODI.

De Haan, E., 2009. *Aid: The Drama, the Fiction, and does It Work? ISS Working Paper 488*, Hague: The Hague: Institute of Social Studies.

Demmers, J., Alex, E. F. J. & Barbara, H., 2004. *Good Governance and Democracy in a World of Neoliberal Regimes*, London : Routledge.

DFID, 2008. *Department for International Development : , s.l.: Annual Report 2008*.

DFID, 2011. *Saving lives, preventing suffering and building resilience: The UK Government's Humanitarian Policy*, London, UK: DFID.

Djankov, S., Montalco, J. G. & Reynal-Querol, M., 2006. Does foreign aid help?. *CATO Journal*, 26(1).

Donini, A. και συν., 2008. *Humanitarian Agenda 2015: The State of the Humanitarian Enterprise*, s.l.: Feinstein International Center.

Drimie, S., 2004. *Oxfam-GB Policy Research Paper, The Underlying Causes of the Food in the Southern African Region – Malawi, Mozambique, Zambia and Zimbabwe*, Pretoria, South Africa: Human Sciences Research Council.

Dufour, C., De Geoffroy, V., Maury, H. & Grunewald, F., 2004. Rights, standards and quality in a complex humanitarian space: Is sphere the right tool?. *Disasters*, Τόμος 28, pp. 124-141.

Easterly, W., 2007. Was Development Assistance a Mistake?. *American Economic Review*, 97(2), p. 328–332.

European Civil Protection and Humanitarian aid Operations, 2021. *Syria*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://ec.europa.eu/echo/where/middle-east/syria_en#:~:text=The%20EU%20and%20its%20Member,affected%20by%20war%20in%20Syria.&text=In%202020%2C%20the%20European%20Commission,with%20vital%20assistance%20inside%20Syria.

[Πρόσβαση 16 January 2021].

European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, 2020. *Africa*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://ec.europa.eu/echo/where/africa_en#:~:text=EU%20humanitarian%20aid%20in%2

0Africa.support%20services%20to%20victims%20of

[Πρόσβαση 30 December 2020].

Fargher, J. και συν., 2012. *AUSTRALIA INDONESIA FACILITY FOR DISASTER REDUCTION*, Indonesia: Independent Progress Review.

Farrington, J. & Lewis, D. J., 1993. *Non-governmental organizations and the state in Asia*. Oxford, UK: Routledge.

Frossard, J. & Bojarska, A., 2007. Employment opportunities with international agencies, mission organisations and government hospitals. *Anaesthesia*, Τόμος 62, pp. 78-83.

Fukuyama, F., 2008. *Falling Behind*. Oxford: Oxford University Press.

Gordon, J., 1998. NGOs, the environment and political pluralism in new order Indonesia. *Explorations in Southeast Asian Studies*, 2(2).

Green, T., Green, H., Scandlyn, J. & Kestler, A., 2009. Perceptions of short-term medical volunteer work: a qualitative study in Guatemala. *Global Health*, 5(4).

Gruppo, L., 2000. *The 5th Special Forces Group (Airborne) Medical Civic Action Program (Humanitarian and Civic Assistance) Planning Guide*. [Ηλεκτρονικό] Available at: http://www.nh-tems.com/documents/FMF_CORPSMAN/copy_of_MedCAP_Planning_Guide.pdf

[Πρόσβαση 10 February 2021].

Hansen, H. & Tarp, F., 2001. Aid and growth regressions. *Journal of development Economics*, 64(2), pp. 547-570.

Hechmann, R. & Bunde-Briouste, A., 2007. *Drug donations in emergencies, the Sri Lankan post-tsunami experience*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <http://jha.ac/2007/09/26/drug-donations-in-emergencies-the-sri-lankan-post-tsunami-experience/>

[Πρόσβαση 12 February 2021].

Heck, J. E., Bazemore, A. & Diller, P., 2007. The shoulder to shoulder model: Channeling medical volunteerism toward sustainable health change. *Family Medicine*, Τόμος 39, pp. 644-650.

Hout, W., 2007. *The Politics of Aid Selectivity: Good Governance Criteria in World Bank*, s.l.: US and Dutch Development Assistance London Routledge.

Hunt, M. R., 2008. Ethics beyond borders: How health professionals experience ethics in humanitarian assistance and development work. *Developing World Bioethics*, 8(2), pp. 59-69.

Hunt, M. R., 2010. Moral experience of Canadian healthcare professionals in humanitarian work. *Prehospital and Disaster Medicine*, Τόμος 24, pp. 518-524.

IDEA , 2010. *International Institute for Democracy and Electoral Assistance*, Stockholm Sweden: IDEA .

Kopinak, J. K., 2013. *Are Effectiveness and Sustainability Impossible Dreams*, s.l.: The Journal of Humanitarian Assistance.

Kung, T. H. και συν., 2016. Host community perspectives on trainees participating in short-term experiences in global health. *Medical Education*, Τόμος 50, pp. 1122-30.

Laleman, G. και συν., 2007. The contribution of international health volunteers to the health workforce in sub-Saharan Africa. *Human Resources for Health*, 5(19), pp. 1-9.

Lancaster, C., 2007. *Foreign Aid: Diplomacy, Development, and Domestic Politics*. Chicago: The University of Chicago Press.

Lasker, J. N., 2016. *Hoping to help: the promises and pitfalls of global health volunteering*, Ithaca: Cornell University Press.

Lasker, J. N., 2016. Global health volunteering; understanding organizational goals. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, Τόμος 27, pp. 574-94.

Leftwich, A., 2000. *States of Development: On the Primacy of Politics in Development*, Cambridge: Polity.

Lough, B. J., 2016. *Global partners for sustainable development: the added value of Singapore International Foundation volunteers*. Singapore, Singapore International Foundation.

Lyons, M., 2009. Building Back Better: The Large-Scale Impact of Small-Scale Approaches to Reconstruction. *World Development*, 37(2), pp. 385-398.

Mackintosh, K., 2000. *The Principles of Humanitarian Action in International Humanitarian Law*, London: Humanitarian Policy Group Report 5.

Miller, J., 2005. *Slow Recovery in Pakistan*, s.l.: The NewsHour.

Monkam, F., 2008. *The Money-Moving Syndrome and the Effectiveness of Foreign Aid*. Frankfurt: VDM.

Montgomery, J. D., 1962. *The Politics of Foreign Aid: American Experience in Southeast Asia*, New York: Frederick Praeger.

Moosa, E., 2016. Lack of foreign aid effectiveness in developing countries between a hammer and an anvil. *Contemporary Arab Affairs*, 9(1), pp. 82-99.

Neanidis, K. C., 2012. Humanitarian aid, fertility and economic growth. *Economica*, 79(313), pp. 27-61.

Netherlands Ministry of Foreign Affairs, 2006. *Dutch Humanitarian Assistance: An Evaluation*, Hague, Netherlands: TDS Printmaildata.

Nigatu, A. H., 2015. Foreign Aid in Developing Countries. *Journal of Political Sciences & Public Affairs*, 3(3), pp. 1-10.

ODI , 2010. *Humanitarian Space: Concept, Definitions and Uses Meeting Summary*, s.l.: Humanitarian Policy Group.

O'Flaherty, M., 2013. *The Human Rights Field Operation: Law, Theory and Practice*, s.l.: Ashgate.

Olaniyan, O. R., 1996. *Foreign Aid, Self-Reliance, and Economic Development in West Africa*, Westport: Praeger Publishers.

Oleck, H. L. & Stewart, M. E., 1994. *Nonprofit corporations, organizations & associations*. New Jersey: Prentice Hall.

Olsen, G. R., Carstensen, N. & Høyen, K., 2003. Humanitarian Crises: What Determines the Level of Emergency Assistance? Media Coverage, Donor Interests and the Aid Business. *Disasters* , 27(2), pp. 109-26.

Ormhaug, C., Meier, P. & Hernes, H., 2009. *Armed Conflict Deaths Disaggregated by Gender*, s.l.: International Peace Research Institute (PRIO) .

Ott, J., 2001. *The Nature of the nonprofit sector*. Boulder, Colorado, USA: Westview Press.

Perold, H. και συν., 2013. The colonial legacy of international voluntary service. *Community Development Journal*, Τόμος 48, pp. 179-96.

Powell, A. C. και συν., 2009. Results of a national survey of surgical resident interest in international experience, electives, and volunteerism. *Journal of the American College of Surgeons*, Τόμος 208, pp. 304-12.

Rakner, L., Alina, M. & Verena, F., 2007. *Democratisation's Third Wave and the Challenges of Democratic Deepening: Assessing International Democracy Assistance and Lessons Learned*, s.l.: Working Paper.

Rogerson, A., Hewitt, A. & Waldenberg, D., 2004. The International Aid System 2005–2010 Forces For and Against Change. *Overseas Development Institute. Working Paper 235*, pp. 1-40.

Santiso, C., 2001. Good Governance and Aid Effectiveness: The World Bank and Conditionality. *The Georgetown Public Policy Review*, Τόμος 7, pp. 1-22.

Snyder, J., Dharamsi, S. & Crooks, V. A., 2011. Fly-by medical care: conceptualizing the global and local social responsibilities of medical tourists and physician voluntourists. *Global Health*, 7(6).

Spence, D. G., 2001. Prejudice, paradox, and possibility: Nursing people from other cultures than one's own. *Journal of Transcultural Nursing*, Τόμος 12, pp. 100-106.

Stehmann, I., 2002. Inappropriate drug donations. *Student BMJ* , Τόμος 10, pp. 303-52.

Strömberg, D., 2007. Natural disasters, economic development, and humanitarian aid. *The Journal of Economic Perspectives*, 21(3), pp. 199-222.

The United Nations, 2009. *Charter of the United Nations*. Retrieved Mar. 15, 2009. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.un.org/en/chronicle/article/improving-partnerships-between-national-and-international-ngos-africa>
[Πρόσβαση 20 December 2020].

Thieren, M., 2007. Health and foreign policy in question: The case of humanitarian action. *Bulletin of the World Health Organization*, Τόμος 85, pp. 218-224.

Tiessen, R. & Heron, B., 2012. Volunteering in the developing world: the perceived impacts of Canadian youth. *Development in Practice*, Τόμος 22, pp. 44-56.

United Nations Volunteers, 2017. *Volunteer abroad - profiles in demand*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.unv.org/volunteer-abroad/volunteer-abroad-profiles-demand>
[Πρόσβαση 10 February 2021].

United Nations, 1948. *The Universal Declaration of Human Rights, Article 25*, s.l.: United Nations.

United States International Grantmaking, 2008. *Country information: China*, China: s.n.

Van, B., Douglas, A., Jean, S. R. & David, M. P., 2004. *Media, Bureaucracies, and Foreign Aid: A Comparative Analysis of the United States, the United Kingdom, Canada, France and Japan*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Weng, Y. H. και συν., 2015. Survey of patient perceptions towards short-term mobile medical aid for those living in a medically underserved area of Swaziland. *BMC Health Services Research*, 524(15).

White, J., 1974. *The Politics of Foreign Aid*, London: The Bodley Head.

WHO , 2010. *Nutrition in Emergencies* , s.l.: WHO .

Windsor, J. L., 2008. Mainstreaming of Democracy and Governance in Foreign Assistance. Στο: *Louis A. Picard, Robert Groelsema, and Terry F. Buss (eds.), Foreign Aid and Foreign Policy: Lessons for the Next Half-Century*. New York: M.E Sharpe.

World Bank, 1998. *Assessing Aid: What Works and What Doesn't and Why*, New York: Oxford University Press.

World Health Organization, 2002. *WHO Model Lists of Essential Medicines*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.who.int/medicines/publications/essentialmedicines/>

[en/index.html](#)

[Πρόσβαση 10 February 2021].

World Health Organization, 2004. *How to Develop a National Formulary Based on the WHO Model Formulary.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://apps.who.int/medicinedocs/pdf/s6171e/s6171e.pdf>

[Πρόσβαση 10 February 2021].

World Health Organization, 2010. *Essential Medicines.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: http://www.who.int/medicines/services/essmedicines_def/en/index.html

[Πρόσβαση 10 February 2021].

Zinsli, G. & Smythe, E. A., 2009. International humanitarian nursing work: Facing difference and embracing sameness. *Journal of Transcultural Nursing*, Τόμος 20, pp. 234-241.

European Civil Protection and Humanitarian aid Operations, 2021. *Syria.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://ec.europa.eu/echo/where/middle-east/syria_en#:~:text=The%20EU%20and%20its%20Member,affected%20by%20war%20in%20Syria.&text=In%202020%2C%20the%20European%20Commission,with%20vital%20assistance%20inside%20Syria.

[Πρόσβαση 16 January 2021].

European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, 2020. *Africa.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://ec.europa.eu/echo/where/africa_en#:~:text=EU%20humanitarian%20aid%20in%20Africa,support%20services%20to%20victims%20of

[Πρόσβαση 30 December 2020].

The United Nations, 2009. *Charter of the United Nations.* Retrieved Mar. 15, 2009. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.un.org/en/chronicle/article/improving-partnerships-between-national-and-international-ngos-africa>

[Πρόσβαση 20 December 2020].

